

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

*Genom socialismen
fred mellan folken,
lycka åt
människorna!*

KVINNODAGEN
1929

MORGONBRIS

* MARSNUMMER 1929 *

Kvinnorna som medborgare.

Av P. Albin Hansson.

I senaste numret av kvinnobilagan till Internationella informationen fanns en del artiklar, berörande den kvinnliga medborgarrätten. Några utdrag ur dessa artiklar kan ha sitt intresse vid behandlingen av frågan om kvinnan som medborgare.

Vår tyska partivän Marie Juchacz har i Vorwärts firat kvinnorösträttens tioårsjubileum. 1919 var det år, då i en del länder kvinnorna för första gången fingo som likaberättigade deltaga i val. Juchacz betonar, att kvinnorna under dessa tio år visat stor initiativ- och handlingskraft särskilt för att i lagstiftningen trygga kvinnornas, ungdomens och barnens rättigheter. Vorwärts redaktion fullföljer tankegången och påpekar, att partivännerna snabbt vant sig vid att betrakta likvärdigheten av kvinnors och mäns parlamentariska arbete såsom någonting självklart. I vart fall, säger tidningen, finns det i dag ingen som kan tänka sig att kvinnornas medarbete i de olika representationerna skulle åter upphöra. Under de senaste tio åren har heller icke höjts en röst för upphävande av kvinnorösträtten. Däri ligger ett betydelsefullt erkännande åt såväl kvinnorna som socialdemokratien, vilken givit åt kvinnorna den lika medborgarrätten.

Från England erinras om, att den 24 januari upplades de nya röstlängderna, i vilka för första gången de unga väljarinnorna från 21 år upptagas. Hela valkampanjen är inställd efter denna omstörtning. Man räknar det som en särskild framgång för arbetarepartiet att av de konservativa ha tillkämpat sig detta stycke för socialdemokrater självklara likaberättigande. Som bekant är det högerregeringen som genomfört den utvidgade kvinnorösträtten i England.

Fanny Blatny från Tjeckoslovakiet har en artikel, varur hämtas en passus av följande lydelse: "Det finns intet tvivel därom, att vid parlamentsvalen 1925 många kvinnor röstade reaktionärt och att det nuvarande borgarblocket till god del har kvinnorösträtten att tacka för sin existens."

Klara Kalnin från Lettland berättar hurusom kvinnorna där vid parlamentsvalen i oktober i fjol ledo

ett fullständigt nederlag. Samtliga kandidater kvinnor strökos bort. Antalet strykningar på vallistorna bestämma rangordningen. De kvinnliga kandidaterna voro mera strukna än de manliga och detta särskilt av kvinnorna själva, vilket fru Kalnin finner mest beklagligt.

Slutligen är att anteckna ett meddelande från Schweiz om en livlig agitation för att samla 100,000 underskrifter på en petition till förmån för fullständig röst- och valrätt åt de schweiziska kvinnorna.

*

Dessa notiser sammanställda giva onekligen ett ganska förvirrat intryck. Man får bekräftat värdet av den kvinnliga kraften i samhällsarbetet, men samtidigt visar det sig att kvinnornas insatser som väljare tydligen på sina håll mera tjäna konservatism och reaktion än framsteg och demokrati. Det ser också ut som om vissa kvinnliga egenheter utgöra ett direkt hinder för tillgodogörande av kvinnokraften i samhällsarbetet. Vilka slutsatser kan man draga härur? Måhända att kvinnorna bort hållas utanför till dess de i allmänhet blivit mera mogna för medborgarskapets alla funktioner? Knappast. Den enda rätta slutsatsen, som en verklig demokrat kan draga ur erfarenheterna, är den, att en av de angelägnaste uppgifterna är att fostra kvinnorna till goda demokrater. Innan vi med verklig framgång kunna taga i håll med den uppgiften måste vi emellertid lära oss själva någonting så svårt som att betrakta kvinnan som medborgare, som jämbördig och likaberättigad. Egentligen är detta detsamma som att fostra oss själva till goda demokrater.

Det har funnits och finns så mycket som förvirrar det demokratiska tänkandet och leder det på avvägar. Detta kommer fram icke minst i uppfattningen och behandlingen av kvinnorna. Även för dem som ställt sig i demokratiens led få nyttighets- och maktsynpunkterna alltför mycket att betyda. Man frågar icke i första hand om en grupp medborgare rätt och slätt i denna sin egenkap bör ha medborgerliga rättigheter. För mången dominerar frågan: Hur komma dessa människor att

rösta, komma de att förstärka demokratiens möjligheter att göra sig gällande, att befordra framsteget, eller komma de att stärka de reaktionära och konservativa krafterna? Alldeles särskilt när det gäller kvinnornas medborgarrätt har det frågats efter vart de kunde komma att gå. Det har gjort att kvinnorösträtten haft motståndare icke bara bland de privilegierade samhällsgrupperna, utan också inom de led som fört och föra kampen för demokrati. Under mina letanden i gamla partistyreelseprotokoll har jag funnit detta motstånd vid en viss — numera rätt avlägsen tidpunkt — företrädd i den socialdemokratiska partistyrelsen. Och mer än en ruskade på huvudet efter vårt senaste val och skylldes den mindre lyckliga utgången på kvinnorösträtten.

Detta har kanske en ganska liten betydelse nu. Det kan nog sägas här som i Tyskland att ingen på allvar sätter ifråga att man skall avskaffa kvinnorösträtten, göra kvinnorna medborgerligt rättslösa. Men själva tillvaron av den synpunkten, att det skulle ha kunnat vara bättre om kvinnorna aldrig fått medborgarrätten, vittnar om att demokrati ibland sitter alltför mycket på ytan, att hos mången det finnes en alltför svag känsla av att själva egenskapen av människa och medlem av ett samhälle grundlägger rätten till medborgerligt medinflytande. Det är nog innerst inne denna brist på djup demokratisk känsla som gör att kvinnan faktiskt ännu får kämpa för att bli erkänd och be-

Innehållsförteckning.

Kvinnorna som medborgare av Per Albin Hansson.

En fredsuppgift för oss alla av Mathilda Widegren.

Adelheid Popp 60 år av S. V.

Nu äro vi alla ansvariga av B. H—m.

Kvinnodagen 1929.

Vad vilja, arbete och energi kunna skapa av Maja Björkman-Broberg.

Det nya krigets vapen av Sigrd Gillner.

Viktiga frågor på släktlivets område föremål för riksdagsbehandling av S. V.

Krig och människöden av Oskar Hedberg.

Ett folkbildningsjubileum.

Från riksdagen. Bokrecension. Notiser m. m.

handlad som fullgod medborgare och jämlike.

Det är ganska befogat att till det manliga släktet i allmänhet ställa frågan: Betraktar ni kvinnan som jämlike och är ni beredd att behandla henne som sådan? Detta är inte en fråga om det ena könets överlägsenhet över det andra i fysisk styrka och intelligens. Det är också ganska klart att mannen ifråga om samhällsstyrelse har mera erfarenhet och längre övning än kvinnan, följaktligen ett försprång, en överlägsenhet. Nej, frågan är den enklast tänkbara: Ser mannen på kvinnan som medborgare på samma sätt som medborgare em han ser på mannen? Man kan inte komma undan frågan med att hänvisa till att det finns förstås intelligenta kvinnor och dumma män, ty det är ingen som satt ifråga någon medborgarexamen för att kationerna till medborgarskapet för den enskilde. Nej, det gäller ingenting annat än detta: behandlas kvinnan i sin egenskap av kvinna såsom en mindrevärdig medborgare. Skall man svara ja eller nej? Flertalet svara säkert nej och bland dem som svara nej finns det en hel massa som fortfarande komma att behandla kvinnan såsom någonting annat än jämlike.

Flertalet gör väl detta utan att reflektera över saken. Det är gamla ingrodda föreställningar om mannen som beskyddare och försörjare som gå

igen. Den svaga kvinnan skall icke belastas med det tunga ansvaret i allmänna angelägenheter, men duger alldeles utmärkt till det ändlösa hushållsarbetet! Hemmet är kvinnans värld, den satsen känna vi till. Hon skall sköta barnen och laga maten, tvätta och skura, vara huld och trogen, men besväret med det allmänna tar karlen på sig! Ofta är det nog ändock icke någon ovilja mot att hemkvinnan intresserar sig

också för det stora folkhemmet. Men särskilt i arbetarfamiljen blir det lätt en kollision mellan intressen. Äro barnen små måste någon vara hemma. Skall hustrun gå på möten får mannen kanske avstå. Är han själv livligt intresserad och trivs med förenings- och möteslivet, så kan det hända att han hellre ser att hustrun står utanför rörelsen och samhällsarbetet än att han själv skall behöva avstå från att vara med

överallt. Sitt samvete kan han väl alltid tysta med att tycka, att han kan göra mer nytta än hustrun i rörelsen. Denna egoism gör att man inte alltför mycket får lita på att mannen skall sörja för att hustrun kommer med. Det kan kanske bli nödvändigt att förbi mannen försöka komma till tals med och intressera hustrun.

Att vi måste ha kvinnorna med i samhällsarbetet och i rörelsen, där om kan inte rätt gärna finnas delade meningar. Jag är ingen feminist, tycker inte att kvinnor skola få funktioner bara därför att de äro kvinnor. Men det finns så många områden där kvinnekraften är nödvändig för samhällsarbetet, där detta arbete blir sämre gjort, om icke just kvinnans särskilda egenskaper tagas till hjälp. Kvinnan skall behandlas som likställd medborgare icke minst därför att hon behövs för fulltonigheten i samhällsarbetet. Det är ur dessa synpunkter att beklaga, att kvinnan icke i större utsträckning får plats i de

M. I.

GAHNS
UPSALA

vid **BYK** och **BAK**
vid **TVÄTT** och **STÖK**
bliva händerna spruckna och röda. Men detta vanprydande och plågsamma obehag kan man numera lätt avlägsna. Gnid blott in händerna efter slutade bestyr med litet GAHNS MANIOL, som botar och helar all narighet och gör handen vit och vacker.

MANIOL
HÄNDERNAS BESKYDDARE

En fredsuppgift för oss alla.

Av Mathilda Widegren.

Under ett av sina nyligen i Stockholm hållna föredrag yttrade Miss Marie Butts, sekreterare vid Internationella undervisningsbyrån i Genève, ungefär följande: "Man säger med rätta att det ekonomiska livets män ha ett oerhört inflytande, när det gäller mänsklighetens framtid. Men jag vet några, som ha ett ännu större inflytande, nämligen uppfostrarna. Framtidens alla män och kvinnor komma nämligen under deras ledning.

Det är alltså ett oerhört inflytande med motsvarande ansvar, som blivit lagt på oss, föräldrar och lärare.

Huru äro vi nu rustade för detta arbete? Ha vi de nödiga förutsättningarna? Helt visst måste svaret bli nej. Ytterst få, och detta gäller även lärarna, ha de nödvändiga insikterna i tidens viktigaste frågor och vad värre är, de hava ej heller intresse för den uppgift, som dock med eller mot deras vilja är dem ålagd, att fostra de unga för en tid, om vilken man utan överdrift vågar säga att under densamma kommer mänsklighetens öde att avgöras för långa tider framåt.

Hur stor och svår uppgiften än är, är det dock mycket, som en uppfostrare med god vilja kan göra, och detta gäller först och främst utvecklingen av barnets karaktär.

De senaste åren ha visat oss vilken

fruktansvärd faktor i förvecklingarna mellan raser, nationer och klasser hatet är. Ett försonligt sinnelag är därför något av det första vi måste utveckla hos ett barn. Jag vill nämna en skenbar småsak, som jag vet kan bli av betydelse. Om ett barn slår sig mot något föremål, hör man ofta de äldre säga: "den stygga stolen" eller "den elaka dörren", och det kan då hända, att den lille, för vilken allt är levande och personligt, börjar rätt kraftigt med sina små knytnävar bearbeta det misslagliga föremålet. Min mor brukade vid sådana tillfällen säga: "den stackars stolen" eller något liknande, och min uppmärksamhet riktades då på att jag tillfogat smärta. Ofta brukade jag snubbla över hemmets höga trösklar, och jag har ett klart minne av mig själv, liggande framstupa, klappande någon förfördelad tröskel, under det jag sade "stackars tröskeln". Ett ännu djupare intryck gjorde det på mig, då jag fick lära de gamla orden: "Du skall inte låta solen gå ned över din vrede." Jag var alltid ytterst angelägen att få alla tvister avgjorda före aftonen, och jag minnes hur då en jämnårig kusin en kväll inte ville förlåta mig, jag var ytterst orolig för hennes skull, och undrade huru det skulle gå för henne som "lät solen gå ned över sin vrede".

Under lekar och spel få barnen rika tillfällen att öva sig i försonlighet liksom i en annan för livet dyr-

bar egenskap, nämligen rättfärdighet.

När barnet blir medlem av det första samhället, skolan, blir det utsatt för stora påfrestningar. Här härddas deras goda egenskaper och under en god lärares ledning kunna de ytterligare utvecklas. Hemmet och skolan måste på det allvarligaste motkämpa all dubbelmoral. Då den unge går ut i livet blir han annars offer för den så allmänt förekommande vanan att ha en moral i det enskilda livet och en annan i affärlivet eller den politiska verksamheten. Så få människorna helt naturligt förutsättningarna att handla med opium eller ammunition och att smuggla sprit.

Skolans atmosfär och liv är liksom hemmets, det som betyder mest för skapande fredsmänniskor. Men även i skolans alla ämnen, kanske i främsta rummet vid geografiundervisningen, kunna förutsättningarna för att bli goda världsmedborgare skänkas de unga. Skolans fönster måste, bildligt talat, slås upp på vid gavel, så att barnen med vidhjärtat intresse kunna omfatta skilda land och folk. Men ingenting utvecklar så mycket som att själv få arbeta för en sak. Därför är brevväxling mellan barn i olika länder, så som den bedrivs, t. ex. av Esperantoförbundet, av stor betydelse. Ännu värdefullare är tvivelsutan de ungas deltagandet i internationell hjälp-

(Forts. å sid. 14.)

allmänna representationerna. Ett av de ledsammaste resultaten av höstens val var att den lilla kvinnliga gruppen i andra kammaren smälte ytterligare samman.

Men kvinnorna äro också själva skuld till att de icke kunna göra sig direkt gällande i större utsträckning. Fru Kalnin har rört vid en ömtålig punkt: kvinnornas småsint-
het mot varandra. När kvinnorna stryka kvinnorna så beror det icke på någon övertygelse om att kvinnor i allmänhet icke lämpa sig för offentliga uppdrag, det beror nog icke heller på en noggrann jämförelse mellan den kvinnliga och den manliga kandidaten, det är väl i stället så, att den röstande kvinnan icke kan inse varför "just hon", d.

v. s. just den kvinna, som finns på listan, skall köras fram. Denna kvinnliga avund möta vi litet varstans i livet. Den är aldrig trevlig, men den är särskilt förkastlig, när den direkt leder till ett fördröjande av kvinnornas erövring av en erkänd och uppskattad medborgarställning. Tyvärr möta vi den icke blott vid allmänna val. Vi träffa på den också i partiet och det kan icke vara ur vägen, att erinra även partiets kvinnor därom, att endast genom solidaritet kommer man någon vart.

Om kvinnan alltså icke i den utsträckning, som bort och kunnat ske, hävdar sin ställning som medborgare, finns det dock ingen anledning att misströsta. Även andra grupper

av landets innebyggare ha fått under mångårig strid och fostran göra sig skickade för medborgarskapet. Kvinnan har icke samma yttre hinder att övervinna som t. ex. arbetarna haft och hennes framryckning bör alltså kunna ske hastigare. Vi böra alla göra vad vi kunna för att befordra den, icke blott för att gynna kvinnans strävan att bli med mannen jämlik medborgare, utan också och kanske ändå mest därför, att samhället icke har råd att undvara kvinnokraften i de allmänna värven.

(Ovanstående är ett sammandrag av det tal, som partiordföranden höll vid det av Stockholms stads socialdemokratiska kvinnodistrikt anordnade mötet i Strindbergssalen den 27 jan. i år.)

Från riksdagen.

Ett steg i rätt riktning.

Ny försvarsutredning påyrkas i motion framburen i båda kamrarna från socialdemokratiska partigruppen.

I motiveringen påvisas att utgifterna för militära ändamål under senaste tio åren oavbrutet minskat: från 224,000,000 kronor år 1921 till 134,000,000 för sista budgetåret. Dessa kostnader utgöra omkring en femtedel av de verkliga statsutgifterna, efter att för tio år sedan ha utgjort en tredjedel.

Emellertid skulle, enligt nuvarande regerings äskanden, militärutgifterna ökas med 4 miljoner och således den årliga kontinuerliga minskningen upphöra, för att i stället inleda en alldeles motsatt princip!

Dels på grund härav, dels också för att högerns regering antytt eventualiteten av att militära fackmän skulle göra en ny utredning angående vårt försvarsväsen, men framför allt genom den nya inställning till krig och försvar vi kommit till, med senaste tidens uppfinningar av de tekniska medel som skulle tas i bruk i kommande krigföring, där de mest raffinerat uttänkta giftgaser bland annat, skulle komma att sprida död och förintelse bland civilrepresentanter vikt det problematiska i att kunna verkamt försvara sig mot dylikt, har det syntts våra representanter viktigt att få en allsidig utredning till stånd över ifrågavarande spörsmål. Därför yrkas: Att riksdagen måtte, med avslag på det i punkt 23 i fjärde

huvudtiteln äskade anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande, hos kungl. maj:t hemställa om en snar förnyad omprövning av hela vårt militärväsendes ändamålsenlighet.

Anslag till fredsorganisationers upplysningsverksamhet.

I andra kammaren har Agda Östlund och Olivia Nordgren väckt motion och hemställt om ett anslag av 10,000 kronor till den svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet Fred och Frihet.

Lika stort anslag till nämnda organisation begärdes i första kammaren av fröken Kerstin Hesselgren och herr Lindhagen och Olof Olsson.

I sistnämnda kammare har dessutom väckts en motion av hr Johan Nilsson om 100,000 kr. för bedrivande av upplysningspropaganda för freden att fördelas mellan olika fredsorganisationer.

Agda Östlunds interpellation om förbättrade anställningsvillkor och förmåner för städerskepersonalen vid statens verk och myndigheter.

Städerskorna vid tandläkarinstitutet i Stockholm ha blivit uppsagda med anledning av att de genom sin förening begärt få arbetstid och arbetsvillkor ordnade. För sju timmars arbete pr dag har deras lön varit 100 kr. i månaden. Nu är arbetet utlämnat på entreprenad, ett tillvägagångssätt, som riksdagen flera gånger uttalat sig om som varken nödvändigt eller lämpligt.

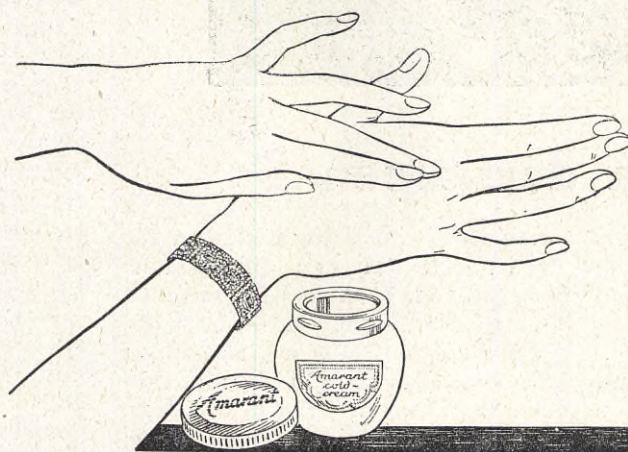
Med anledning av denna konflikt har Agda Östlund interPELLERAT och erinrade därvid om behandlingen i riksdagen av städerskepersonalens anställningsförhållanden, semester, sjukersättning och rätt till åldersdomsunderstöd.

Föregående år motionerade Agda Östlund och hr Lindhagen i denna fråga. De ansågo att med god vilja skulle det gå för verk och myndigheter att få städerskepersonalen fastare engagerad och denna därmed bli i tillfälle erhålla en hel del nödvändiga förmåner och förbättringar i anställningsförhållandena.

Statsutskottet påminde i sitt svar, att frågan ligger under k. maj:ts prövning och ansåg sig därför icke kunna yrka bifall till motionen.

Interpellanten har ansett det lämpligt att nu bringa i erinran härom och med kammarens nådiga tillstånd riktat till hr statsministern följande fråga:

''Kan det förväntas att regeringen kommer att vidtaga åtgärder för beredande av förbättrade anställningsvillkor och förmåner till städerskepersonalen vid statens verk och myndig-

Dölj ej händerna

därför att Ni kanske tycker de inte äro som de borde vara — sköt dem!

Tänk på de tusen ting händerna skola uträtta — de behöva vård. De bli lätt grova och röda av luften, hårt vatten, damm, heta kokkär, ofta upprepad tvättning — giv dem Amarant-behandling. Flera gånger under dagen, helst efter varje tvättning, bör Ni giva dem en lätt ingnidning med Amarant Snöcream. Den suges upp genast och ersätter borttvättat fett. Ha alltid en tub eller burk Amarant på sin plats i tvättrummet, badrummet eller köket. — Torka händerna väl efter tvättning. Använd ej för kallt vatten. —

Så ha vi kvällsbehandlingen. Gnid

in Amarant Coldcream under lätt massage och tag på ett par rymliga handskar, i vilka Ni klippt lufthål. Låt handskarna sitta på under natten. Redan första morgonen ser Ni det goda resultatet. Efter några dagar har Ni mjuka, mjölkvita, släta händer, som Ni inte behöver dölja. ¶ Amarant Creamerna finnas i tuber å 1:— och 1:75 kr., i burkar å 1:75 och 3:— kr. Tillverkare: AB. Oxygenol. Kontrollant för tillv.: Professorn i kemi och farmaci vid Karolinska Inst. medicine dr Einar Hammarsten.

Den stora dårskapen.

”Den stora dårskapen” är för Gaby Gyberg kriget. I sin bok med ovannämnda titel skildrar han en del upplevelser från världskriget.

Det är i livet bakom fronterna, på sjukhusen och de enskilda människornas upplevelser i skuggan av kriget, hon låter oss leva med.

Boken börjar med en pacifistisk predikan av en gammal präst i ett mindre samhälle. Samtidigt med att mobiliseringsklockorna ljuda bönfaller han männen i ”Hans

namn som led och dog på korset för freden och kärleken till nästan: Gån hem och vägren att bli va brodermördare.”

För hans dotter, som jämte andra kvinnor och barn tvingades åse arkebuseringen av prästen och dem, som vägrade bli brodermördare, fanns nu endast ett mål i livet, nämligen att söka utbreda faderns lära.

Hon valde sjuksköterskan kall för att komma närmare dem, som hon ville verka ibland.

heter, så att denna länge undanskjutna fråga måtte få en för personalen i möjligaste mån tillfredsställande lösning?”

Motion om upphävande av all tull på frukt.

Agda Östlund och Olivia Nordgren ha hemställt att riksdagen måtte besluta:

”att nu utgående tullsatter å apelsiner, citroner, färska äpplen, päron och plommon samt torkade plommon, sviskon, russin, aprikoser, persikor och s. k. blandad frukt måtte helt bortfalla.”

I motiveringen framhålles att bland de frukter, som spela en särskilt stor roll ur folkhälsans syn-

punkt, torde främst kunna nämnas apelsiner.

Behovet av förtärandet av frukter under vintermånaderna i vårt solfattiga land är en absolut nödvändighet för att kroppen skall er-hålla sitt behov av vitaminer. Detta vitsordas allmänt av läkare och på sista tiden ha flera av dessa upp-trätt energiskt för förtärandet av färsk frukt.

Särskilt stor betydelse har det för barnens hälsa om de kunna få tillgång till — låt oss säga — apelsiner.

Det är att hoppas, att riksdagen går in för denna motion. Den har mycken sympati, särskilt hos förståndiga mödrar.

Vi få här realistiska skildringar från krigssjukhusen. Hårt arbete, torftig kost och sträng disciplin, de sjukas jämmer och hemska tillvaro var vad som mötte de unga damer, som gingo ut i sjukvårdstjänst.

Vi få följa prästens dotter, syster Elisabeth, genom allehanda upplevelser. Ständigt följer henne tanken på hur hon skall kunna breda ut faderns lära. Hon möter även sitt öde, vilket blir hennes livs tragik. Maken, en officer som stiger i graderna, blir väckt av hennes höga ideal och lösenordet ”Rymden är hög och vid” för han med sig ut till fronten.

Han blir själv offer för sin lära. Fienden har ej förstätt honom förrän den, utan motstånd från den andres sida, stött sin värja i honom.

Det är en gripande bok, med starkt romantiskt inslag och vi förstå att författarinnan genom livsbilderna velat giva de djupaste intrycken av krigets, icke endast meningslöshet och dårskap, utan även dess stora brottslighet mot mänskligheten. Det är en god bok att sätta i händerna särskilt på ungdomen, som ännu inte börjat resonera om de mer eller mindre farliga krigsmetoderna eller vilken taktik som är den klokaste för att komma fram till avrustningen. Om vi kunna skydda oss eller icke mot de olika giftgaserna, som skola bli nästa krigs väsentligaste stridsmedel.

Nej, det är mot kriget självt, de skola få avsky, själva andan, som uppbar krigspsykosen bland folken, är det som skall förintas. Folket, den stora massan, måste bli modig och vägra sin medverkan i den stora dårskapen.

Så ha vi förstätt det vara författars mening med sin bok.

Boken kostar 3 kr., ett överkomligt pris för dem, som vilja hjälpa till att tjäna fredens sak.

S. V.

Anslagen till fredsrörelsen.

Anslagen för bedrivande av upplysningsverksamhet för freden som i olika motioner hemställt om, har redan behandlats av riksdagen. Utskottet tillstyrkte ett anslag av 25,000 kr. att utdelas till förtjänta fredsorganisationer. Härom utspann sig en livlig debatt i bägge kamrarna med resultat att första kammaren avslög förslaget och andra kammaren med 86 röster mot 80 antog det samma.

Adelheid Popp 60 år.

Vår österrikiska partivän Adelheid Popp fyllde den 11 sistl. febr. 60 år.

Fru Popp är en av den int. socialistiska kvinnorörelsens allra främsta och mest betydande personligheter.

De av Morgonbris läsare som läst följetongen: En arbeterskas ungdom, som under förra året varit införd i tidningen, äro ej alldeles obekanta med Adelheid Pops tidigare levnadsförhållanden.

Vi anse oss i detta sammanhang oförhindrade att avslöja författarinnan till densamma, som just är Adelheid Popp, och skildringen är hennes egen självbiografi, sann och realistisk.

Hennes utveckling vittnar om en sällspord hängivenhet för den sak hon gjort till sin livsuppgift att tjäna, och om en outtröttlig arbetsförmåga i förening med begåvning och tro på socialismens förmåga: att skapa bättre och ändamålsenligare förutsättningar till värdefullare livsföring för de ännu tillbakasatta folkskikten.

Som hennes självbiografi visat, har hon knappast åtnjutit någon skolundervisning att tala om. Redan tidigt fick hon som barn börja arbeta i fabrik. Kom som gangsa ung att omfatta socialismens förkunnelse och att snart därefter ansluta sig till arbetarrörelsen. Den dåvarande unga och mycket blyga fabriksarbeterskan fick på denna grund, som alla andra av den tidens pionärer, lida obehag och materiell nöd i rikt mått för sin övertygelse.

Tidigt blev hon gift med en funktionär inom rörelsen, Popp, som emellertid få år efter deras förening dog, efterlämnande den unga maken med två små gossar.

Det blev en heroisk kamp för den unga kvinnan; men som fylldes till

brädden av det uppnåeliga. Det blev att genom trägna självstudier skaffa sig såväl elementära kunskaper som djupare insikter, kompletterande hennes naturliga förutsättningar för att utöva en samlande och

Adelheid Popp.

ledande roll inom sitt lands arbetarrörelse, för kvinnornas vinnande åt socialismen och även för att få dem att inse nödvändigheten av den fackliga organisationens betydelse.

Samtidigt skulle hemmet skötas och de begåvade gossarna ges tillfälle att erhålla bättre elementär utbildning än vad modern åtnjutit.

Trots att rörelsen fordrade arbete, snart sagt, både dag och natt förmådde Adelheid Popp att ändå vara en god hemmets kvinna som få.

Därinom, liksom offentligt, utvecklande mjukhet och behaglig charm, visande att det ena ej alls behöver utesluta det andra!

Tyvärr ha hennes förhoppningsfulla söner redan lämnat henne. Den äldsta föll under kriget, den yngre dukade några år senare under för en halssjukdom.

Sedan 27 år tillhör Adelheid Popp den österrikiska partistyrelsen och sedan valrättens utsträckning till kvinnorna, är hon en av parlamentets mest uppskattade ledamöter.

Under allt sitt hängivna och outtröttliga arbete har Adelheid Popp växt och utvecklats samman med rörelsen, så att hon småningom blivit en av de främsta och ledande personligheterna även inom den int. socialistiska kvinnorörelsen.

Efter kriget var det på hennes initiativ som de socialistiska kvinnorna från olika länder samlades och hennes insats är det som i första hand lade grunden till kvinnornas internationella sammanlutning.

Alltid positiv, initiativkraftig och entusiastisk är Adelheid Popp en drivande kraft inom vår rörelse.

Den fattiga, okunniga, unga fabriksarbeterskan har blivit en inflytelserik kvinna långt utom sitt lands gränser, inom socialismens världsfamnande rörelse.

Förbundsstyrelsens v. u. sände henne på bemarkelsedagen en textad adress med hyllning och tack för hennes insatser, från Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund. Vi hoppas ännu länge få glädjen att ha Adelheid Popp som kamrat och erfaren rådgivare inom vår rörelsens ledning. S. V.

K a m r a t e r !

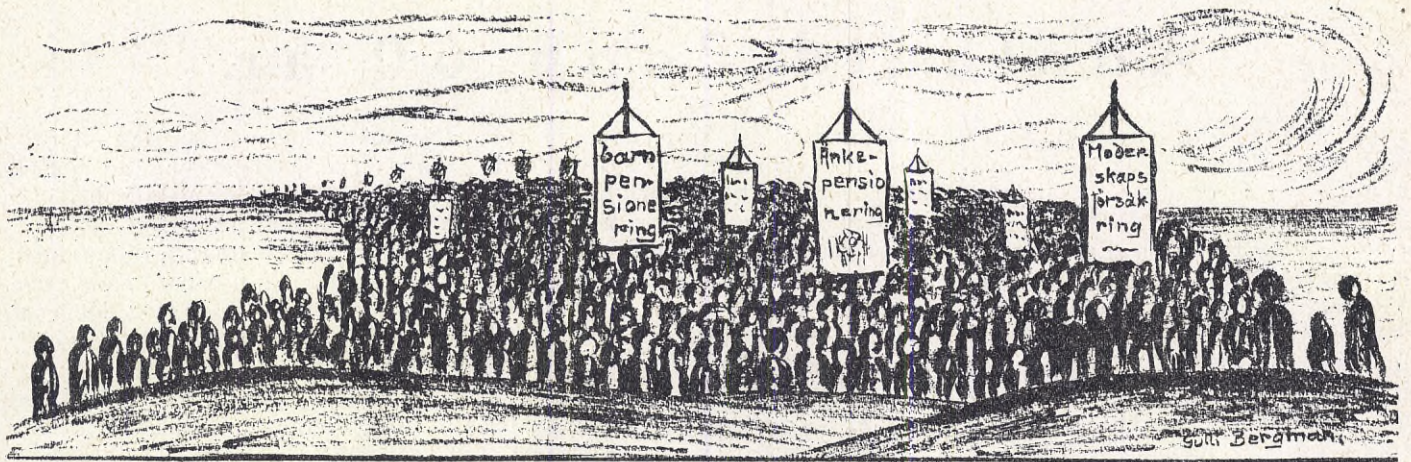
Kvinnodagen i år måste bli ett värdigt svar på de borgerligas skymfliga valagitationsmetoder.

Den måste bli de socialdemokratiska kvinnornas målmedvetna uppmarsch för att vinna sina klassystrar för socialdemokratien, och en imponant manifestation för fred och folkförsoning.

”Genom socialismen
fred mellan folken
och lycka åt människorna”

är den stolta och bjudande inskription, som som tecknats å de affischer som förbundsstyrelsen gått i författning om att låta trycka i vacker röd färg för kvinnodagens möten.

Låt de orden inspirera alla kamraterna i avdelningarna till intensivt agitationsarbete bland arbetareklassens kvinnor, så att många värvas för vår rörelse och ansluta sig till denna under kvinnodagsveckan.

Nu äro vi alla ansvariga.

Det var den fattiga, av lidande och nöd hemsökta, men trots allt så tapp-ra och outtröttliga, arbetarhustrun från ett av Berlins proletärkvarter, som satt och talade. Jag hade undrat hur hon alltjämt orkade vara lika intensiv i sitt arbete för partiet. Hon var soc.-dem. representant i kommunalfullmäktige och hon var med i det sociala hjälparbetet.

Hennes man, som i flera år varit sjuklig hade knäckts fullständigt då kriget bröt ut. I det måste hon också offra sina båda äldsta söner och nu hade hon bara den yngsta, lilla Eric kvar. Hon talade om krigets ohälggheter, om hur hårt och tungt och svårt allt varit.

— Vi voro ensamma så mycket min lilla pojke och jag, vi kommo varandra så särskilt nära. Han ägde en underbar förmåga att ana vad jag kände utan att jag sade något. Ofta kändes det så svårt att inte äga det nödvändiga, att inte ha bröd åt den lille. Då brukade han komma och sträcka sina tunna kalla händer mot mig med orden: Men mor du har ju ingen skuld i kriget, du har ju inte fått vara med och bestämma. Inte du, inte Lottis mamma och inga andra barns mammor. Lotti, det var hans lekkamrat och han visste så väl hur de hade det också.

— Så kom omvälvningen och freden äntligen och det demokratiska statsskicket. I allt som försiggick levde min lilla pojke med. När han fick veta att vi kvinnor fått medborgarrätt sade han: Nu Mutterchen gå vi mot bättre tider. Tänk, nu får du och Lottis mor och alla de andra mammorna vara med och bestämma. Så blev han plötsligt allvarlig och eftertänksam: Men skulle det nu bli

ett nytt krig då ha ni ansvar för det också, allesammans.

— I det ögonblicket förnam jag, det jag aldrig fattat förut — medborgarrättens oerhörda ansvar. Dittills hade jag ingenting betytt politiskt, hade aldrig kunnat göra mitt bästa för barnen, med avseende på mat, kläder och hemmets trevnad, jag hade sökt uppfostra dem till hederliga och rättskaffens människor också. Men längre sträckte sig inte min förmåga. Vad som bjöds dem eller fördrades av dem utanför hemmets tröskel, det vidkom inte mig, deras mor. Ingen hade frågat mödrarna om de hade någon önskan beträffande det samhälle och det land deras barn skulle leva i. Ingen hade tillfrågat oss, mödrar i skilda länder, när man tog ut våra barn i kriget, ut att förgöra och döda varandra.

Men nu. Nu hade allt blivit anorlunda. Nu hade vi fått vår medborgarrätt men med den också ansvar och plikt. Nu berodde det på oss hur världen skulle gestalta sig för våra barn. Vi hade lika mycket som någon annan att säga till om, när det rörde landets väl och ve. Inte bara Erics utan alla andra barns framtid berodde i viss mån också på mitt sätt att handla som samhällsmedlem och politisk medborgare. Och på samma sätt hade alla andra kvinnor, var och en, ansvar för samhällets och landets utveckling, för barnens framtid, inte bara för sina egna, för allas, för min egen pojkes också. Några diktatorord ringde i mitt öra: Den största kärleken är en smärta, som vi lindra genom att leva och verka något för det vi älska.

Jag kände att efter det måste jag inrikta mitt liv. Samtidigt förnam

jag också nödvändigheten av att alla kvinnor väcktes till insikt om medborgarrättens förpliktelser. Folkets kvinnor måste förstå att samhällsarbetet och det politiska arbetet är inte något som enbart angår männen, det angår kvinnorna också.

— Men hur skall man kunna klargöra det för dem, undrade jag.

Hon såg på mig med ett stilla leende.

— Ja, sade hon dröjande, jag vet intet annat medel än att organisera kvinnorna i partiet. Vi få inte slå oss till ro med att vi ha ledare och agitatorer som ta hand om det. I det arbetet måste vi hjälpas åt alla socialdemokrater. Det socialdemokratiska partiets rätts- och rättfärdighetskrav bör finna resonans framför allt bland det arbetande folkets mödrar, släktets vårdarinnor och fostrarinnor. Egentligen, fortsatte hon, borde alla vår tids mödrar vara socialdemokrater, tycker jag.

Och på min fråga varför, svarade hon: Jo, för att vara på den säkra sidan. Den, som tror sig säkerställa sina barn genom att samla dem en förmögenhet, ser gammalmodigt och ytligt på tingen. Förmögenheterna ha väl aldrig bytt ägare så hastigt som i våra dagar. Enbart ett sådant faktum borde öppna mödrarnas ögon för det kapitalistiska samhällssystemets vanskligheter. Arbetet för ett demokratiskt samhälle, med rätt till arbete, till hem, till jord, till undervisning och kulturell utveckling för alla, däremot, innefattar ju även arbetet för det egna barnets välgång. Samma strävan finnes också i arbetet för internationell förbrödring och krigets avskaffande.

Det är i våra socialdemokratiska

Tidens Magasin.

Med varje nytt nummer befäster denna nya tidskrift alltmer sitt goda anseende och infriar de förhoppningar som den omdömesgilla läsekretsen ställde på densamma.

Det är fullgod valuta den bjuder för sitt pris.

Denna tidskrift har en stor mission att fylla, genom att ge den breda allmänheten en kulturell, instruktiv och på samma gång även nöjsam underhållsläsning. Den förtjänar att understödjas av alla som äro intresserade av att vårt folks stora massa ej skall mer och mer förytligas och förflackas, av den vitt spridda fadda och ofta rent fördummande "tidskriftslitteratur" som hotar att dränka alla intressen av mera andlig art i sitt grumliga slam.

I förhållande till det hundrasidiga tidskriftshäftets innehåll är priset mycket moderat.

Den, som beslutar sig för att utbyta någon eller några av de äldre reklamerade tidskrifterna mot denna gör ett gott val.

Det finns intet skäl för arbetareklassen att gynna de massspridda, underhaltiga tidskrifter, som endast skänka ett andligt opium att slå ihjäl tid med när det står bättre saker till buds!

klubbar och organisationer vi skola upplysa kvinnorna om att lagstiftningsarbetet, vare sig det gäller ett helt land eller ett litet samhälle, det är inte några torra paragrafer på papper, som det kan synas, det är levande verklighet. Det är livet självt det gäller, vårt och våra barns liv och lycka. Vi äro med och bestämma nu. Ingen kan längre säga att vi inte rå för hur det går.

Skulle det bli ett nytt krig äro vi medansvariga både jag, Lottis mor och alla andra mödrar. Om inte för något annat så måste vi få kvinnorna in i partiet för att göra det klart för dem. B. H—m.

Kvinnodagen 1929.

Kvinnornas stämmor göra sig ännu endast svagt gällande i den stora världskören av röster, som vilja omdaning av samhällsförhållandena, vilja utjämning av de ekonomiska och sociala villkoren.

Allt synes bli vid det gamla — bitter nöd sargar arbetareklassen ute i världen såväl som i vårt eget land.

Mödrarna i arbetarehemmen få oftast leva i ständig oro och bekymmer för arbetslöshet, sjukdom och faran för att hastigt bliva ensamstående familjeförsörjare.

De borgerliga stå emot rationell lösning av de sociala och politiska omvårdnadsfrågorna, som skulle göra livet drägligare i tusentals hem.

Vi hava heller intet annat att vänta så länge arbetareklassen icke mera enhälligt sluter upp kring sina egna livsfrågor.

Arbetarekvinnor! Hemlivet och samhällslivet äro beroende av varandra. Vilja ni framleva edert liv under bättre livsbetingelser, vilja ni edra barns väl, så tag del i samhällsarbetet. Anslut eder till våra organisationer!

LÅT KVINNODAGEN bli en märkesdag i ditt liv, då du träder ut ur din isolering och träder in i kretsen av kamrater och vänner, som alla vilja arbeta för större rätt och rättfärdighet människorna emellan.

LÅT DIN STÄMMA ljuda med bland dem, som vilja luft, ljus, sol i alla arbetarehem och att hela folket skall äga möjligheter till sund glädje och harmoni.

Inom de socialdemokratiska organisationerna träffar du dem som vilja arbeta, tro och hoppas på en ny tid med betingelser härför.

Men allt blir till intet om krigsandan får utbreda sig. Intet är heller så förkastligt som passivitet från arbetarekvinnornas sida inför denna fråga.

Frågan om krig och fred har blivit en hemmens fråga av helt annan omfattning än förr. Med de nya krigsmetoderna äro vi alla och våra hem hotade med förintelse och död.

Kvinnor! låt de socialistiska mänskligheidsidéerna tränga in i edra hjärtan. Slut er till den socialdemokratiska rörelsen!

ARBETETS KVINNOR OCH MÄN! Fram i gemensamt arbete för nödens och fattigdomens bekämpande, för krigens avskaffande och för uppbyggandet av en värld, i vilken alla äga delaktighet i dess civilisatoriska och kulturella värden. Genom enighet och upplyst målmedvetenhet äga arbetets kvinnor och män alla förutsättningar för skapandet av en värld med hög social och ekonomisk rättvisa.

Arbetets kvinnor glöm ej att den som icke är med oss är emot oss!

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

Morgonbris

upplaga har under de sista månader-na höjts betydligt.

Låt detta nummer få ännu större spridning.

Rekvirera omedelbart fler exemplar!

Affischera

rikligt till mötena!

Rekvirera Kvinnodagens affisch och den sändes pr omgående från förbundsexpeditionen.

Goda reklamer ge fullsatta möten!

Vad vilja, arbete och energi kunna skapa.

Husassistenternas fackskola i Köpenhamn, som grundades år 1905 är numera en självägande institution med ledning och styrelse under handelsministeriet.

När Köpenhamns husassistenters fackliga organisation för ett tjugotal år sedan stiftade husassistenternas fackskola, var det främst för att höja det husliga arbetets anseende samt husassistenternas sociala ställning.

Under det tjugotal år som husassistenternas fackförening uppehöll fackskolans verksamhet i Rosengaarden, lyckades det dem att hopspara 100,000 kr., som överförts till den nya skolan, som sedan ett år tillbaka drives under handelsministeriets ledning samt dessutom en inventariefond på 28,158 kr.

Genom denna senare omläggning av skolans verksamhet hava husassistenterna uppnått vad de redan från början syftade till, att få skolan erkänd av såväl stat som kommun i sådan utsträckning, att skolans finansiella underlag säkerställdes genom de statliga och kommunala anslagen.

De medel av närmare 130,000 kr. överskottet av den tjugouåriga verksamhet som fackföreningen bedrivit (ett vackert kapital), överlämnades av husassistenternas fackförening som grund till den nya skolan. Köpenhamns kommun skänkte byggnadsgrunden, värd 75,000 kr., staten har givit skolan ett räntefritt lån på 75,000 kr.

Tillsammans representerar byggnaden ett värde av 609,807 kr.

Den nya skolan, som är uppförd efter ritningar av arkitekt fru Ingrid Møller, har tillerkänts belöning av Köpenhamns kommun för ett vackert utförande och praktisk inredning för det ändamål densamma skall tjäna. Skolan innehåller 4 stora undervisningskök, en föreläsningssal, fullständig modern tvätt- och strykinrättning, lokaler för spädbarnsvård.

Bonings- och matsalar för elever och lärarinnor, matsalar för midags- och måltidsgäster. Bostäder för föreståndare, 8 lärarinnor, 6 medhjälpare, 72 elever och portvaktsfamilj. Den 27 september 1927 invigdes den nya skolan och har varit i verksamhet under den nya regimens ett års tid.

När jag vid mitt besök i Köpenhamn helt nyligen, avlade ett besök i skolan, möttes jag av Maria Chri-

stensens glada, vänliga väsen. Hon är ledande själ för skolan. Hon har strävat och kämpat vid sidan om många andra duktiga kamrater bland husassistenternas förening i Köpenhamn för att nå fram till det mål, som nu nåtts. När jag frågar henne hur skolans första verksamhetsår avlupit, ler hon ett glatt leende, och säger "storartat min vän".

När Maria Christensen lade ner den första grundstenen till den vackra byggnad, som hon nu glädjestrålade visade mig, sade hon med skalden:

"Lad en slægt opfostres her Sund og flink til Livets Færd."

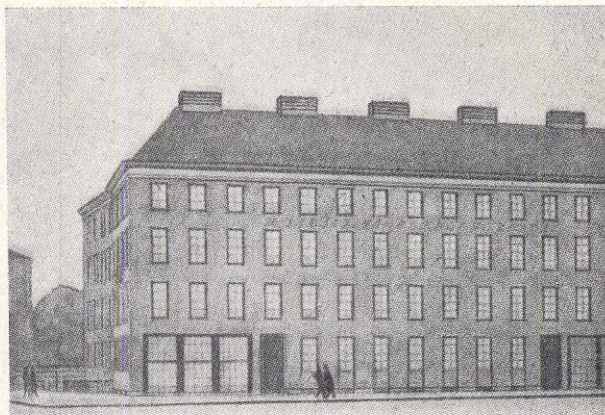
De orden rymma allt det, som hembiträdeskåren i Danmark velat förverkliga genom fackskoleidén.

Den nya skolan ligger i ett av Köpenhamns nyaste, vackraste kvarter ute vid Jagtvejen. Från små strävsamma förhållanden har det lyckats Köpenhamns hembiträdesförening att nå erkännande för sin yrkesutövning. Skolan är det bästa beviset härför. Den ligger där, som en symbol för att samhället äntligen börjat förstå att de stora skaror av unga kvinnor, som utföra husligt arbete också ha rätt ställa krav på att få lära sig detta arbete grundligt — under samma goda villkor och förhållanden som andra yrkesgrupper, så att de kunna bli dugliga och skickade att skapa och upprätthålla ett hem.

Som ett vittnesbörd om att de tusentals hemmen inom landet behöva deras arbete.

I bottenvåningen har skolan sina butikslokaler, en brödbutik, där allmänheten tillhandahålles med härligt gott hembakat bröd, en charkuteributik, där förstklassiga hemberedda varor från skolans kök försäljas. Ytterligare en butik för inlämning av fintvätt.

"Genom denna försäljning av skolans egna produkter ha vi velat föstra eleverna att genom sitt arbete

Husassistenternas fackskola, Fensmarkgade 65, Köpenhamn.

bidraga till skolans ekonomiska bestånd", säger Maria Christensen, när vi göra rondan genom de vackra butikerna och avsmaka de goda varorna.

Vidare har man en härlig matsal, där man liksom i den gamla fackskolan har matsservering för abonnenter. Här kan emottagas ett 60-tal gäster åt gången. På andra våningen har man inrett en förtjusande stor lokal, vilken om dagarna står till skolans disposition för teoretiska undervisningar, sykurer m. m. Men om kvällarna uthyres till sällskapslokal för mindre sammankomster och fester.

På andra våningen finna vi även skolans dagliga hushållsavdelning, som omfattar kök, matsal, dagrum för skolans lärarinnor och elever, samt en barnavdelning, vilken ledes av en utexaminerad lärarinna i barnavård, elever och 10 småbarn.

Dessa småbarn tagas till skolan för vård från ensamstående övergivna, självförsörjande mödrar.

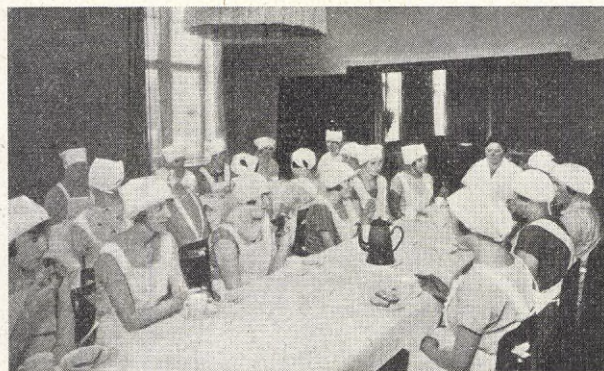
Hela tredje våningen är upptagen av lärarinnerum, vackra och glada i sin inredning.

I källarevåningen har skolan sin stora tvättinrättning, där lärarinnorna och eleverna utföra förutom skolans egen, stora tvätt, arbetet med tvätt, som dagligen inlämnas.

Skolan blev helt färdig den 1 nov. 1927. Har plats årligen för 400 elever, varav 120 äro halvårselever, de andra 3-månadersselever. Detta antal får fullt uppehälle på skolan. Det antal, som överskrider denna

Interiör från elevernas dagligrum.

Interiör från elevernas matsal.

siffror får söka sig bostäder utom skolan.

När jag frågar Maria Christensen om anmälningarna i fortsättningen, svarar hon glatt: "Skolan är fullsatt för lång tid framåt." Även våra dagkurser ha varit fullt upptagna och för de kommande första åren ha vi ansökningar inne för flera elever än vi kunna bereda plats. Detta faktum är glädjande.

Det husliga arbetet (matlagning, rengöring, barnuppfostran och hemvård), har stått i lägsta rang, fastän det arbetet är det förnämsta, det grundläggande för samhället.

Kvinnan, som utförde arbetet i hemmet, antingen det var som husmor eller tjänare, fick ingen erkänsla för den arbetsprestation, hon verkade.

Hantverkarnas mästerstykke blir bedömt och erkänt och den, som hade skapat detsamma fick en utmärkelse, ett diplom, en medalj.

Men husmödrarnas och hembiträdernas arbete har varit underkänt släktled efter släktled.

Att tillreda en god måltid är icke mindre värdefullt än att sy en klänning, att hålla ett hem rent och snyggt är lika förtjänstfullt som att måla och brodera, och att sörja för och vårda ett litet människobarn kan icke vara mindre värt än att föda upp en gris — så att den blir

premierad på lantbruksutställningen.

Glädjen, som arbetet giver, den fick hemmets kvinnor icke känna. därför att deras arbete icke värderades. — Det var för att höja det husliga arbetets anseende, som husassistenternas fackskola blev skapad för att få husgärningens arbete fram på skolans schema. Köpenhamns hembiträdeskår ville visa att kvinnorna icke enbart med ord utan med gärningar ville lyfta det husliga arbetet upp till ett högre plan. Det husliga arbetets utövare ha skapat skolan för att giva en yrkesutbildning för hemmens och hemlivets vård. Respekten för dem, som utföra hemmets arbete skall stiga när kvinnorna själva sätta in sina krafter för att höja sina kunskaper, sitt ansvar inom detta viktiga arbetsområde.

Det är lika nödvändigt för utövarna av hemmets gärning att erövra all den skicklighet som kan ernås som för utövarna av ett hantverk.

Köpenhamns hembiträdesförening har kvar sina gamla lokaler i Rosengaarden, där bedriva de sin platsförmedlingsverksamhet och sitt agitationsarbete.

"Vi ha lyckats införa genom den fackliga sammanhållningen många förbättringar för hembiträderna", säger Maria Christensen. "Ledighet

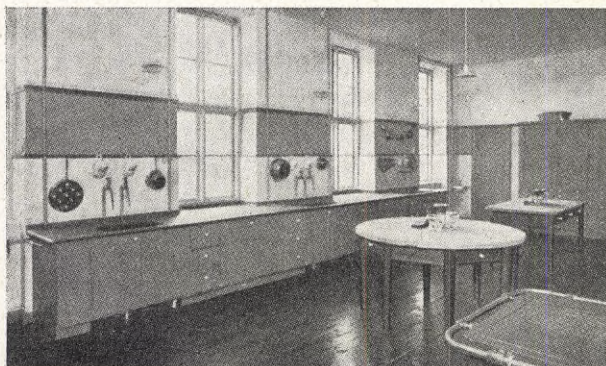
varannan söndag samt en eftermiddag varje vecka, bättre bostads- och löneförhållanden, större respekt och aktning för arbetet.

Vårt nästa mål är ett ålderdomshem för utarbetade tjänarinnor. Vi ha redan åtskilliga tusen i fonder, mellan 30 à 40,000 kr. I våra föreningsstadgar ha vi också utfört en stadgeenlig årsavgift till ålderdomshemmet av en kr. per år och medlem. Tomt ha vi redan sökt att få av Köpenhamns stad.

Sedan gå vi till nästa arbetssteg och det blir en fackskola på Jylland. Vi ha en utmärkt energisk och duktig förening i Aalborg, och de ha under många år arbetat för att skapa en ekonomisk grund för fackskolan."

När jag, efter att ha blivit förplågad med en härlig lunch av skolans egen tillverkning, skiljes från Maria Christensen, utbrister jag: "Tänk om vi kunde åstadkomma samma sociala omvårdnads- och skolningsarbete för hembiträdeskåren i vårt land!" säger hon optimistiskt: "Det kan ni visst åstadkomma, gå bara hem och sätt igång, arbeta enigt, kraftigt och målmedvetet, så ska ni lyckas, ni såväl som vi."

Det är icke minst Maria Christensens förtjänst att Köpenhamns hembiträdeskår nått så långt i sin strävan att höja kårens anseende. Hon

Interiör från kök III.

Interiör från ett av köken.

Det nya krigets vapen.

För Morgonbris av Sigrid Gillner.

II.

Frankfurt am Main den 15 jan. 1929.

Det krig, vi läste om i Fältskärens berättelser, då Gustaf II Adolf höll hov inför det beundrande Frankfurt am Main, då Regina von Emmeritz, den sköna tyskan, dyrkade honom, och den sluge pater Hieronymus sökte döda hjältekonungen med en förgiftad dolk, det kriget är för länge sedan dött.

Det krig, som vi läste om 1914—1918, slaget vid Marne, den "svarta dagen" vid Ypern, Lusitaniadådet, minor, tanks och "tjocka Berta", det håller på att dö. —

Nej, håll litet! Det där med den förgiftade dolken, det är kvar — till framtiden.

— Vad menar du? säger någon kamrat.

har varit deras borna ledare och kraft — och det behövs en personlig kraft för att organisera, leda och sköta ett företag så ståtligt, att man under ett tjugotal år får ett överskott av 140,000 kr.

Denna vackra ekonomiska insats, som Köpenhamns Hembiträdesförening kunde giva den nya fackskolan, har rests genom gemensam solidaritet, arbetsglädje, vilja att föra fram en stor samhällelig gärning, och den visar oss kvinnor, att om vi förmå enas och samarbeta, kunna vi utträtta storverk.

Maja Björkman-Broberg.

— Jo, att förgiftningen, det är det enda av den gamla härligheten, av "döden för fosterlandet", som står kvar och över till nästa krig. Inte så, att folk ska' springa omkring och stieka varann med dolkar och svärd, doppade i gift. Nej, sådant tidsödande och enkelt mördande har man inte tid med. Men giftet skall likväl spela en roll, giftet i en form, värdig vår moderna tid, dess stora vetenskapsmän och geniala kemister.

I en föreläsning under den av mig förut omnämnda antikrigskongressen i Frankfurt am Main, höll en gammal världsberömd vetenskapsman, professor Lewin från Tyskland, föredrag om Förgiftning orsakad genom giftgas eller s. k. krigsgaser.

Han var en man, som under ett 60-årigt arbete studerat alla slags gifter. På senare åren hade han kommit att särskilt ägna sig åt de s. k. krigsgaserna, emedan han såsom sakkunnig hade blivit tillkallad under världskriget med anledning av gasförgiftningsfallen.

Jag citerar här nedan några av de enligt min mening intressantaste satserna i hans föredrag.

Gaskriget eller användande av giftgas i krig såsom vapen är ur både etisk och medicinsk synpunkt fördömligt. Det är brott mot allt, vad barmhärtighet och humanitet heter, att genom giftgas ödelägga inte bara stridande soldater utan civilbefolkningen, som icke direkt deltagit i kriget. Ur medicinsk

synpunkt är döden genom giftgas den mest kvalfulla, man kan tänka sig. Giftgasen kan därför inte göra anspråk på att vara ett bättre och mera civiliserat vapen än bajonetten, kulan eller bomben.

Sedan årtusenden ha giftmördarna räknats till de sämsta förbrytarna. Men giftgasen som vapen i krig trampar på denna urgamla åskådning.

Det finns 25 olika giftgaser. I världskriget användes mest klorgas, senapsgas och fosgen. 6,000 dogo vid första gasangreppet under kriget. De fina luftvägarna inflammeras, luften kommer inte fram och efter ohyggliga kvävningssanfäll inträder döden.

En bråkdel av förgiftningarna gå att bota. Dödsprocenten är oerhört stor. En del människor inbilla sig, att det finns motgift för alla gifter. Efter 60 års arbete som farmakolog och kemist, känner jag ännu intet enda motgift. En tid talades det om, att det fanns ett motgift mot arsenik. Om detta "motgift" talar ingen längre.

Finns det några motgifter mot giftgaser? Nej. Mot t. ex. fosgen (den gas, som orsakade Hamburgerolyckan) kan man skydda sig genom att, som det heter, "binda den". Man kan doppa en näsduk i en viss vätska och hålla den för munnen. Men vem kan springa omkring så? Vem vet när gasen under ett krig kommer? Man har konstruerat gas-skydd, ett slags ansiktsmasker, efter

principen med näsduken, men alla sådana gasskydd äro i längden, åtminstone för civilbefolkningen, ineffektiva, praktiskt obrukbara, när skräcken kommer.

Lömska äro giftgaserna! De taga bort all gloria av öppen, manlig fejd från kriget. De kunna spridas i sådan form, att de icke synas eller av lukten anas. Även sedan de inandats, lämna de, t. ex. fosgen, inte omedelbara förgiftningssymptom. Först efter en del timmar börja vid fosgenförgiftning de ohyggliga, utdragna, pipande kvävningssljuden. Senapsgasen har en annan egenskap. Den drar upp blåsor inte bara i andningsorganen utan på händerna och tvärsigenom kläderna på kroppen.

Mot alla dessa giftgasernas färor finns alltså intet skydd vid ett kommande krig.

Det finns bara ett gasskydd som är effektivt: det är människokärlek. Man måste lära människorna, vad kriget är, och vad människokärleken kräver: Ned med vapnen! Avrustning!

*

Docenten Höjer från Lund talade också om giftgaserna, men mera ingående om deras verkningar på den mänskliga organismen. Han framhöll, att även om en giftgasförgiftning ej förde till döden, hade den ruinerande inverkan på nervsystemet och de röda blodkropparna och skapade på så sätt invaliditet för livstid. — Doktor Budszinska, Polen, känd för sitt bestämda uppträdande i befolkningsfrågan å Brysselkongressen i somras, talade om sina erfarenheter av giftgasfall. 90 proc. dogo. Hon tog upp till skärskådande Röda korsets strävanden för och förslag till gasskydd för befolkningen under nästa nästa krig. Röda korset hade bl. a. föreslagit, att det skulle byggas underjordiska tillflyktsorter för folk vid gasanfall. Med harm tillbakavisade hon ett sådant förslag, "enär miljoner ändå sakna goda bostäder ovan jord". Hon fastslog även det degraderande för en vetenskapsman i att vilja använda sitt forskargeni till att uppfinna förstörelsemedel. Världen behövde att genierna kämpade mot sjukdom och ödeläggelse för återuppbyggnad av världen icke för dess ödeläggande! —

Härmed slutar jag mitt referat om giftgaserna som kampmedel i krig. Jag vågar tro, att jag därmed har gett en liten inblick i vad det nya

Den nyvalde expeditionsföraren Gulli Bergman.

Då vi nu presentera vår expeditionsförare för kamraterna ute i landet göra vi det i den fasta övertygelsen om, att ett gott samarbete mellan henne och kamraterna kommer att äga rum.

Gulli Bergman är för stockholmarna känd sedan början på 1900-talet. Då ung socialist, strålade av mod och framtidsdrömmar om att kunna giva något särskilt åt rörelsen.

Hennes sociala patos tog sig inte uttryck i tal och skrift men i intresserat medlemskap i föreningarna, både de politiska och fackliga. I Morgonbris första nummer, som utgavs 1904 medverkade hon på sätt som då låg närmast för henne. Hon tecknade vignetten och inramade K. G. Osianilssons stolta dikt till kvinnorna på ett förtjusande sätt.

Men det är längesedan dess. Gulli Bergman fick ganska tidigt överge sina konstnärsdrömmar och brottas

med livets realiteter. Hon är också varm och förstående för våra kvinnors lott. Hon har i hela sitt liv levat med oss, hon är en av oss. Som den enkla, rättframma arbetarhustrun, vilken alltid hållit socialismens fana högt, har hon aldrig stelnat till, utan ständigt förkovrat sina kunskaper med brinnande håg och lust. Nu får hon tillfälle omsätta dem i arbetet för vårt förbunds framgång.

S. V.

Viktiga frågor på släktlivets område föremål för riksdagsbehandling.

De kvinnliga ledamöterna i riksdagen, fröken Kerstin Hesselgren, fruarna Agda Östlund och Olivia Nordgren, ha väckt motion om undervisnings- och upplysningsverksamhet i sexuella frågor. Samtidigt väckte samma ledamöter motion om utredning angående revision av den s. k. preventivlagen samt om bestämmelserna rörande straff för fosterfördrivning.

I motiveringen framhålles mycket energiskt att arbetet för folkhälsan

kriget, nästa krig, som det heter, skulle betyda.

Må vi icke låta det komma! — Men — betyda vi något i det stora spelet? Svara, kamrat!

är en av våra viktigaste och mest grundläggande samhällsuppgifter. Varje individs hälsa har till följd av den låga nativiteten och därmed följande längre livslängden fått ökad betydelse för samhället.

Den spänning, rörlighet och hoppande av intryck som tränger sig på de unga genom tidningar, biografer, radio m. m. komplicerar livet och ställer dem tidigt inför svårlösta problem.

Upplysning och lagstiftning framhålles som de linjer varefter samhällsarbetet måste inriktas, dock sättes upplysningsverksamheten främst för att motverka skadliga inflytelser bland de unga under den tid de äro som mottagligast.

Den upplysningsverksamhet som man förgäves tycks vänta på är den i de sexuella frågorna. Det är nu 10 år sedan det blev i lag stadgat

att kungl. maj:t skall förordna om lämplig upplysningsverksamhet på ifrågavarande område. Den tillsatta sakkunnigekommittén för utarbetande av förslag till denna upplysningsverksamhet har i sitt betänkande fastställt allmänna normer för sexuell upplysning bland de unga som skall ingå som ett led i deras uppfostran, ävensom för den allmänna upplysningen och folkbildningen bland de vuxna på nämnda område.

Detta betänkande avgavs 1921 men ännu har intet åtgjorts varken för folkskolans barn, läroverken eller för de vuxna, varför det svar som ecklesiastikministern gav fru Thüring på hennes interpellation vid 1927 års riksdag om förverkligandet av sakkunnighetskommitténs program av 1921 synes fallit platt till marken.

Man måste i detta sammanhang giva motionärerna en eloge för deras initiativ att nu föra upp dessa frågor på dagordningen. Det är ingen dag för tidigt, men de komma säkerligen att få brottas med både okunighet, trångsynthet och den falska värdighetens väktare.

Den andra motionen rörande preventivlagen och straff för fosterfördrivning är också välbehövligt att den kommer upp. Dessa alla viktiga frågor, tillhörande släktlivets område, bilda nu ett slutet komplex och motiveringen är även här klar och tydlig och påvisar utan överdrifter den stora betydelse lösningen av dem har för individ och samhälle.

Soc.-dem. Kvinnoförbundet gjorde föregående år ansats att få upp diskussionen av dessa frågor på ett sakligt högt plan. Framstående krafter medverkade beredvilligt härtill och det möte, som hölls i Konserthuset i Stockholm, var besatt till sista plats av varmt intresserad publik för dessa problem och deras lösning i en human och för liv och hälsa värdefull riktning. Sedan har det varit tyst, vilket kan förklaras med att höstens val sög upp allt intresse.

Den diskussion i pressen, i vilken deltog läkare och andra vederhäftiga personer, som föregick mötet tystnade även, men det är att hoppas att denna fördiskussion i dessa problem klarade upp begreppen så att icke något missförstånd angående motiven för motionernas väckande behöver befaras.

I Danmark synes nu pågå en stor aktion bland kvinnorna i syfte att få statsmakterna att icke i den nya strafflagen intaga bestämmelser, som förhindra kännedomen om pre-

ventiva medel mot havandeskap. I den resolution, som överlämnades till justitieministern och lagutskottet, hemställdes även att avbrytning av havandeskap under betryggande former skulle bliva tillåtet. Samtidigt uppvaktades undervisningsministern med hemställanden om införande av obligatorisk undervisning i sexualfrågan i såväl folkskolorna som de högre undervisningsanstalterna.

Genom vad som förekom i Bryssel på soc. kvinnokonferensen veta vi att dessa frågor äro aktuella i många länder och att det arbetas för att få dem lösta i den bästa riktning för släktets välfärd. S. V.

En fredsuppgift för oss alla.

(Forts. fr. sid. 4.)

verksamhet, varpå vi under åren efter kriget haft många exempel. Stora naturkatastrofer kunna även ge anledning till dylik hjälp.

En synnerligen lovande företeelse är det samarbete, som börjats mellan lärareföreningar i olika länder. Den förutnämnda Internationella uppfostringsbyrån i Genève håller på att utveckla sig till en utmärkt central för detta arbete. Instundande sommar komma två stora lärarekongresser att äga rum, den ena i Genève, den andra i Hälsingör. De många språken förtynga naturligtvis arbetet, och därför kan man hoppas, att lärarnas begynnande intresse för esperanto skall allt mera stärkas. En utbredd kunskap i detta språk är i och för sig av stor fredsbefrämjande betydelse.

Alla äro vi uppfostrare, även om vi varken äro föräldrar eller lärare. Genom vår blotta samvaro med andra utöva vi medvetet eller omedvetet stort inflytande på andra. Frågan om internationell uppfostran är därför ett ämne, för vilket vi alla böra intressera oss.

Må folken oavlätligt övervaka händelserna, för att redan i deras linda kväva alla möjligheter till krig! Må de till alla riksförsamlingar sända växande minoriteter, som avslöja intrigerna! Må de sörja för utformande av en internationell rätt till skydd för alla folk och raser mot dem som vilja kränka deras oberoende genom att tillskansa sig privilegier och monopoler.

J e a n J a u r é s.

Ett och annat.

Förebildligt. Unga flickor med vaket medborgarintresse! I en engelsk landsortsstad ha ett stort antal unga flickor sammanslutit sig till en allmän informationsklubb, med uppgift att planmässigt organisera arbetet för praktisk tillägnelse av medborgerlig bildning och förvärvandet av insikter i de skiftande spörsmål, som avhandlas i parlamentet, i stadsfullmäktige och andra kommunala och sociala samhällsinstitutioner.

På lördagseftermiddagarna ha gemensamma besök å olika platser av intresse gjorts. Så har t. ex. stads husets olika avdelningar och arbetet därinom ägnats ingående studium, från klocktornet till källarvånningen. Vidare ha studiebesök gjorts å brandstationen, sjukhus, kliniker, undervisningsanstalter, tryckerier etc.

Troligen komma representanter för de olika politiska partierna att ur sina resp. synpunkter belysa tidens aktuella frågor. Syftet är att dessa unga flickor, när de sedan nått myndighetsåldern, skola vara i besittning av ett upplyst omdöme, som fordras av en verklig medborgare, då de gå att för sin del vid valurnorna gestalta rikets framtida utveckling.

Ett föredöme gives här för våra unga svenska flickor att efterlikna.

Medborgarintresset är i vårt land ganska svagt och svagast naturligtvis bland de unga kvinnorna. Aktivt, åtminstone mera allmänt, blir det väl ej förrän modet påbjuder detsamma! Dagens mondäna mod tycks vara den enda auktoritet som kvinnorna lystra till! Skall det fortfarande vara så? Även efter rösträtten?

Kina moderniserar. Moderna idéer och tänkesätt vinna alltmer insteg inom det kinesiska riket. För dagen kunna vi notera, att bland de 49 representanter, som utgöra det nya Kinas lagstiftande församling, motsvarande vår riksdag, finnas två kvinnor, och inom det verkställande organ, som närmast motsvarar regeringen i europeisk mening, befinna sig även två kvinnor, av vilka den ena är den även här kända madame Sun Yat-sen, förutvarande maka till den för några år sedan avlidne doktor Sun Yat-sen. Denne var på senare åren Kinas stora radikala folkledare och

stod socialdemokratien synnerligen nära. Madame Sun Yat-sen, som är omgift, bär numera namnet Soong Ching-ling.

Det är visserligen ingen nyhet i Kina att kvinnor varit aktivt verksamma på olika områden, men den nu omkringgripande rörelsen har tagit helt nya uttryck och är starkt influerad av amerikansk feminism. Inom en mängd verksamhetsgrenar äro kvinnor tillfinnandes. För att blott nämna ett exempel, finnes i Shanghai en stor bank avsedd för kvinnor och ledd av kvinnor.

Anmärkningsvärt torde myndigheternas nyvaknande intresse att varna kvinnor från att begå självmord vara. Många kvinnor i gångna tider och ännu talrikare nu, ha på grund av nära till hands liggande orsaker tagit sina egna liv. Bland unga kvinnor är det kärleken som oftast spelat in. Begreppet "fri vilja" har i Kina varit helt uteslutet, i detta som i många andra hänseenden, för de unga kvinnorna. På många platser, särskilt vid flodbryggor o. dyl. ställen, ha åtskilliga municipala myndigheter låtit uppsätta iögonenfallande anslag, med vädjan till dem, som eventuellt ha för avsikt att förkorta sina liv. Flygblad spridas också mot självmords-epidemierna.

Det västerländska tänkesättet och moderna nutidslivet vinna alltmer insteg i Kina, synnerligast i städerna. Ej minst beträffande ungdomens nöjesliv på gott och ont.

Folkets Hus. I Soc.-Dem. har flera artiklar nyligen influerat i vilka lämnats upplysningar om arbetarborgar i utlandet, efter vilka principer de byggas och administreras.

Mycket ha vi säkerligen att lära och kunna taga till exempel vid byggandet av Folkets hus här i Sverige. Men inte allt kan få samma värde för oss. Särskilt ifråga om restaurangväsendet. Vi betvivla att vi skulle kunna ekonomiskt gå i land med inrättandet av restauranger i våra Folkets hus som skötas efter samma principer som t. ex. i Tyskland. Vi äro nog själva också för litet demokratiska i själ och hjärta för att finna ett så stort nöje i ett sådant restaurangbesök som man kan bli vittne till i utlandet.

Minns särskilt att vid en resa gjordes några timmars uppehåll i Hamburg en kväll. Frusna och olustiga skyndade vi oss till Folkets hus restaurang och där stod glädjen högt i tak. Det var dansafton. Men vilka var det som dansade och hade ro-

Krig och människoöden.

Av Oscar Hedberg.

De hade bägge de sydtyska katolikernas lugna och säkra väsen. Deras liv var ingen kamp för tillvaron, ty de voro anspråkslösa i sina krav på livet och de brydde sig icke om, vad meningen med det hela kunde vara. De gingo i kyrkan på bestämda dagar och tider; det var för dem såväl som för alla andra i byn en vana, en tradition; men det var också ett behov, som var så starkt, att de måhända gått vilse i livet, om de icke haft kyrkan som andligt och moraliskt stöd.

Både Emmas och Karls föräldrar voro bönder, sådana som sydtyska bönder nu en gång är. De odlade vin, frukt och litet rötter och potatis till eget behov, varken mer eller mindre. Deras förmåga att frambringa något på det området motsvarade deras behov; det var så självklart, att de icke en gång tänkte sig möjligheten av något annat. De stego upp med solen, skötte med makliga rörelser och nästan apatiskt lugn det dagliga arbetet och gingo till sångs vid solnedgången. Det skulle aldrig kunna falla Karl in att bli anorlunda än fadern hade varit, och det kunde icke bli tal om, att Emmas liv skulle bli vare sig bättre eller sämre än hennes mors. Framåtskridandet ute i den stora världen, var dessa människor fullständigt obehörigt; ibland kom den nya tiden till dem som susande automobiler på landsvägen och flygmaskiner i luften över deras huvuden; i början hade de sett förvånat på dessa un-

ligt? Inte var det ungdomen, utan medelålders pappor och mammor. Enkelt arbetarfolk. Vad de togo in? Jo, kaffe eller bier. Smörgåsar hade de med sig i stora kassar, som lades upp på borden och tömdes under hand. Detta synes nu mycket gemytligt att se på och taga med sig hem som ett reseminne, men plantera om det hos oss den som kan.

Saken har nog också en annan sida. Vi sågo för en tid sedan i en tysk arbetartidning instruktioner och program för anordnandet av arbetarfester. I dessa instruktioner ingick ivriga uppmaningar att undvika allt som kunde påminna om bierstuga. I övrigt lämnades en massa anvisningar på hur en fest skulle göras värdig och stämningfull — men ack, hur mekaniskt allt verkade. Tänkte då på våra fester t. ex. framemot jul eller strax efter jul och vid andra tillfällen också, som kvinnoklubbarna ordna i våra enkla Folkets hus. Vilken stämning och kultur präglas de inte oftast utav, utan några instruktioner om hur stämningen skall hållas uppe utan bier. Säkerligen är det så att restaurangväsendet pålägger mötesbesökarna ett solidariskt tvång att intaga förtäring under mötets eller festens gång.

derliga företeelser, ägnat dem några minuters undrande tankar, och så gick det in i deras medvetande, att det var förstas något annat än deras, och det fick det lov att vara; det angick ju inte dem.

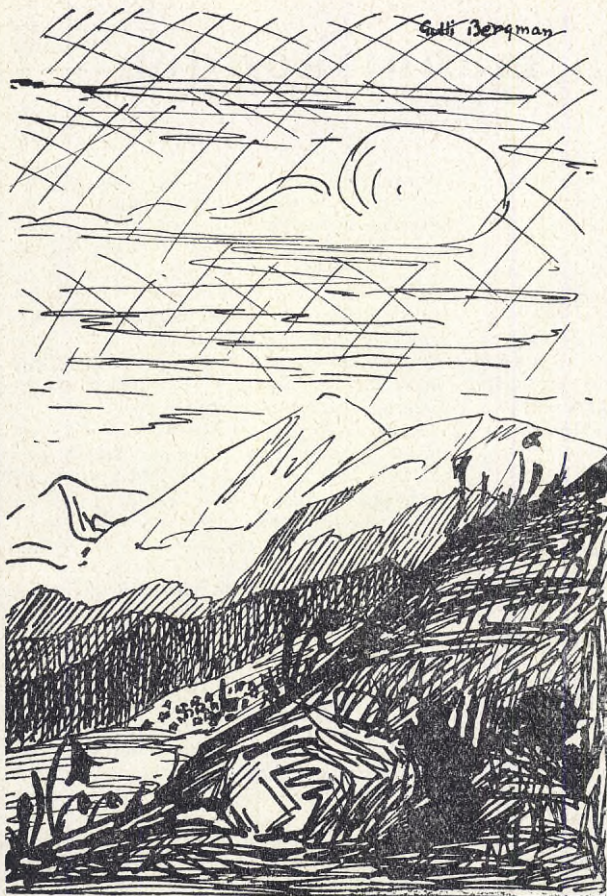
De höllo av varandra, Karl och Emma, höllo av varandra på det likgiltiga sätt, som egentligen icke är likgiltigt; som till synes icke är i stånd att skapa tragedier, men som likväl bär det ödesdigra på djupet av sinnet, visserligen dolt, men städe redo.

Annars vet jag inte hur man skall förklara, att olyckan kunde gripa så djupt in i deras liv. De hade ju sin tro att gardera sig med, såsom försvar mot de angrepp, deras lands och andra länders ledande män riktade mot dem. Men det var icke nog; det var för mycket tragik, för mycket brutalt liv och mänsklig råhet i det de måste gå igenom på grund av, att deras land "räkade i fara".

Tidningar läste de sällan, så att katastrofen överrumplade dem nästan. Det talades visserligen om, att det möjligtvis blev krig, ett fruktansvärt krig till och med; men ingen trodde på det riktigt, vågade icke tro på det; de som hade kännedom om situationens hotande innebörd voro, med det samband som nu en gång finns mellan mänsklighetens onda makter, delaktiga i skulden, bl. a. genom att icke ha något emot ett krig, utan tvärtom önska det och betrakta det som en "hjäältarnas tävlan".

Världskriget bröt ut och miljoner tyska, franska, ryska, engelska m. fl. länders unga män ställde sig mer eller mindre frivilligt under fanorna och drogo ut för att värna deras lands rätt och ära, för att kämpa den heliga kampen: det tjugonde århundradets sanktion av civilisationen. Karl var nitton år och behövde icke ha så brått med att anmäla sig, och det hade han ej heller. Hans landsmäns militära framgångar gjorde honom stolt, men de ropade icke på honom; han blev nog inkallad, när landet behövde honom. Men innan han kände sig övertygad om plikten att anmäla sig, måste han krypa i uniformen. Han var den ende av byns ynglingar som icke frivilligt gått ut och det pratades det om. Det blev pikat åt honom både här och där; gamla män, som hade varit med i "Bismarckskriget", gjorde honom fosterländska frågor; gamla kvinnor, som icke menade något ont med det, därför att de icke förstodo vad ett krig innebar, gjorde narr av honom; och då Emma började fråga honom, vad han egentligen tänkte sig, fattade han det avgörande beslutet, att göra som alla de andra ynglingarna; tre dagar senare hade han upphört att vara civilpersonen Karl Schultz och blivit ett nummer i den stora, tappra armén.

Emma följde honom till den lilla stationen. Kvällen innan de hade gått en lång promenad uppe i vinbergen; det var som om de behövde tala ut med varandra innan han reste. Men de sade icke så mycket till varandra. De kunde icke; ängesten hade gripit Emma, och en aning, som kunde betyda mycket, litet, kanske intet, ont och gott, hade gripit Karl redan den gången han beslutade att gå ut i det stora kriget. De kommo upp på toppen av det högsta vinberget; där satte de sig under ett äppelträd vid väggkanten, sutto länge tysta och stirrade ned över bergens ängar och åkrar, låto sova den deras bara huvuden, medan de gräto den tysta gråten, den gråt, som icke klagat högt, men

Solen höll på att dala ned bakom den långa, mäktiga alpedjan. — — —

som gör ont och slår sår i sinnet. Det hade varit varmt på dagen och kvällen var ljum. Solen höll på att dala ned bakom den långa, mäktiga alpedjan ett par mil borta. Karl satte fast blicken i en dunkel fläck i alptinnarnas eviga snö, tog Emmas hand, kramade den så hårt att hon höll på att skrika.

— Om jag nu icke kommer tillbaka, Emma? sade han.

Det dröjde något innan hon svarade, och det blev icke många ord.

— Varför skulle du inte komma tillbaka? frågade hon tomt och meningslöst.

— Frantz Hirtner har stupat, sade Karl nästan hårt.

— Ja, jag vet det, blev Emmas svar.

— Och Fritz Spät!

— Ja.

— Och Gerhart Vollt!

Det var som han skrek namnen på de stupade in i hennes öra. Hon förstod varför, därför teg hon.

De reste sig och gingo nedför berget. Innan de sade god natt till varandra, sade han:

— Det är för din skull, som jag går i kriget, Emma. Jag kunde vänta ett år till, men du menar ju, att plikten kallar mig, och så vill jag inte stanna hemma. Att de gamla grälär på mig, bryr jag mig inte om, men jag vill inte förlora din aktning.

— Karl, viskade Emma, vårt land behöver alla våra mäns krafter. Så säges det åtminstone.

— Ingen vet väl bättre än jag, vad som säges, ty det mesta av det har sagts till mig med tydliga ord. Jag är inte rädd — vad skulle jag vara rädd för? Men när jag går ut nu, så innebär det, att jag också frivilligt avsäger mig möjligheten att slippa komma med, vilket kanske hänt, om jag väntat, tills

tiden var inne. Och det är som sagt för din skull jag gör detta. Därför tycker jag, att jag kan ha rätt att kräva ett offer av dig, nämligen det, att du icke blir en annans, antingen jag stannar därute eller jag återvänder och hur jag än är, när jag kommer. Det vill jag, att du skall lova mig!

Han kunde krävt vilket löfte som helst av henne, hon hade gett honom det. Hon höll så mycket av honom, att hon icke kunde tänka sig möjligheten av att bli en annans; det löfte, han krävde av henne, hade hon redan gett sig själv.

Tåget kom rullande med den vanliga fläkten från den stora världens pulserande liv; det höll blott en halv minut och under tiden slungade Karl sin lilla väska upp på plattformen, hoppade sedan själv upp, räckte Emma handen, och det var förbi — kriget lade nu beslag på deras öden.

Utän att veta vad hon gjorde, sprang Emma efter tåget och skrek in i bullret från tåget:

— Karl... Karl... Karl...!

Plötsligt stannade hon, såg efter tåget, vilket försvann utefter de blanka skenorna som en svart fläck i soldiset. Hon lutade huvudet tillbaka och kände, som om hon skulle skrika upp mot den klara, blåa himlen; men hon bet samman läpparna och lät smärtan bryta ut i tårar.

I början fick Emma ofta brev, och de voro glada och förhoppningsfulla. Segeruset hade gripit Karl; ju flera som stupade på den andra sidan fronten, desto större var jublet bland soldaterna, som lågo inkvarterade ett par mil bakom själva eldlinjen och väntade på elddopet.

Men en dag vaknade han upp ur ruset — i en skyttegrav. Det hade blivit vinter; kolden ansatte den långa raden av tunga skepnader, som stodo på lur nere i de kalla och fuktiga gravarna. Ett par meter högre upp, borta över fälten mot fienden, ruvade skräcken som en mystisk makt och döden kom smygande, susande, brakande och tog sina offer, ibland en åt gången, stundom några stycken, ofta i stora massor. Goda vänner skildes åt, fientliga landsmän sågo varandra bli lemlästade och försonades vid att den ene eller kanske bägge gled över i det stora intet. Dagar gingo, veckor, ja månader förflöto, kriget började taga form av en evig förbannelse till och med för dem, som en gång sjungit krigets jubelsånger.

Karl var långt från sin hembygd; han låg på fransk jord på nordfronten, och det hade efterhand gått så mycket brutalitet och cynisk råhet i hans sinne, att han, för att inte fullständigt underkiva sitt sanna jag, måste göra sig känslolös och likgiltig gentemot alla intryck, både onda och goda. Han glömde icke Emma; men hon upphörde för honom att vara den, som kunde fordra att få vetskap om hans erfarenheter, och så slutade han skriva till henne. Ty vad skulle han skriva om? Det kunde ju icke bli annat än upprepningar; den ena dagen tog den andra, liv och död blevo till en enda avskrädeshög för honom; förbannelser avlöste förbannel-

ser; lik forslades bort, lik grävdes ner; sårade buros bort, dogo, lappades samman, amputerades, blevo till halvmänniskor, kvartmänniskor, andliga och kroppsliga invalider. Och kriget fortsatte.

För Karl slutade det med att en granat föll ner i skyttegravan, där han stod med geväret mot kinden, exploderade och slet sönder honom. Det gick så snabbt, att han icke hann tänka så mycket som en bråkdel av en tanke; han hörde ett fruktansvärt dån, kände som om han blev krossad, och han förlorade medvetandet.

Då han återvände till livet, var hela hans vänstra sida offrad på fosterlandets altare. Varken ben eller armar kunde nu räknas som par, han hade kvar blott en arm och ett ben, bägge på högra sidan. Upptäckten därav gjorde honom icke förskräckt, det gick nämligen så småningom upp för honom. Hjärtan hade också fått en liten hälsning från fosterlandet, den fick så att säga börja från början igen, med att tillägna sig miljön och erfarenheterna, och den tog emot de kroppsliga bristerna som ett oundvikligt faktum; invaliden Karl Schultz plågades icke av några landsförrädiska och sinnesuppskakande förebråelser och önsknningar.

Då Karl upphörde att skriva till Emma, brast hennes tillit både till sig själv och honom. Hon visste genom andra, som också fått brev från nordfronten, att Karl levde ännu, och då hon upprepade gånger skrev till honom utan att få svar, försökte hon göra orsakerna därtill så oundvikliga som möjligt, och hon tvingade sig till att tro på en förklaring, som hon på djupet av sitt medvetande kände vara falsk.

Hennes kyrkobesök blevo talrika. Hon hänvände sig till den helige Pirminus i sidokapellet. Honom frågade hon om orsaken till hennes olycka och hon fick det svaret, att hon icke hade lov att tvivla på meningen med den hemliga avsikten. I två månader låg hon var dag ett par timmar på knä för Sankt Pirminus; hon stirrade på honom med sin blicks innerligaste kraft; helgonet blev levande för henne, hans röst blev mjuk och mild och han sade just de ord hon behövde i sin övergivenhetskänsla.

En dag kom budskapet om att Karl blivit sårad och låg bland de dödsdömda på krigslasarettet; ett par veckor senare sades det,

I två månader låg hon var dag ett par timmar på knä för Sankt Pirminus.

De kommo upp på toppen av det högsta vinberget, där satte de sig under ett äppelträd. — — —

att han hade avlidit efter fruktansvärda plågor.

Emma blev tom i blicken. Det dröjde ett helt år innan hon åter knäböjde för Sankt Pirminus. Det hade varit ett hemskt år för henne, ty den hemliga avsikten hade visat sig vara allt för ohygglig, fastän hon egentligen varit beredd på det allra värsta. Det svåraste för henne var att få ett sammanhang i erfarenheterna och ett sådant, som harmonierade med hennes tro. Då hon åter hänvände sig till Sankt Pirminus, var det med en viss maktlöshet gentemot händelserna och med förvissningen om, att det icke fanns någon annan utväg än att i blind tro söka förklaring utanför själva livet.

Sedan gick hon som en sömngångerska; människorna blevo till skuggor för henne och själv kände hon livet som en fuktig kyla i en solskensklar vinterdags skugga. Det gjorde det naturligtvis icke bättre för henne, att även andra kvinnor i den lilla byn gingo och darrade i ensamheten efter förlusten av maken, fästmannen eller fadern. I kyrkan restes en stor marmorskiva, på vilken namnen på de stupade lyste med guldbokstäver; det ena namnet efter det andra sattes dit, det var som om icke dödens aptit på hjältar kunde mättas; ingen gråt, inga skrik, ingen snyftan, inga böner hjälpte.

Karl lappades samman på ett underbart sätt. Han fick både träben och träarm, ett glasöga sattes in i stället för det, som försvann samman med allt det andra. Hjärnan blev på sätt och vis också hoplappad. Den måste lära sig en hel del på nytt; men det fanns också sådant, som den nekade att lära, och det blev lagt å sido som omöjligheter, förklarades vara överflödigt också vad det beträffar. Karl brydde sig inte om det, den del av hjärnan, där förebräelser

och bitterhet hålla till, hade också hamnat på fosterlandets altare. De två sista åren av kriget gick Karl och rotade i en vapendepå, och när omsider den långa raden av tyska segrar slutade med ett katastrofalt nederlag, började man titta efter i hans papper vart han skulle skickas, så man kunde bli av med honom.

Medan allt detta försig-gick, höll Emma på att återvända till livet. Hennes sunda kraft segrade dock till slut; hon tog glömskan till hjälp och satte åter kurs mot framtiden. När hon vaknat, behövde hon icke lång tid, att känna sig övertygad om, att kriget hade slukat en stor del av landets manliga kraft och att det i de första tio årens äktenskap näppeligen kunde bli fråga om känslor och kärlek. Hon fick likväl tre friare att välja mellan och hon valde naturligtvis den bäste; tre månader efter krigets slut skulle hon ingå äktenskap med en köpmansson, som nyss kommit hem från kriget.

Två dagar innan bröllopet skulle äga rum, anlände en korporal till byn med Karl, som blev avlämnad på det lilla rådhuset. En halvtimme senare hämtades han av sina föräldrar, vilka i sin tur skickade bud efter Emma.

Karl kände igen sina föräldrar, men det var ej heller mer; de gråto, men han såg på dem med slö undran. Hans förmåga att gråta hade ju gått sin kos där uppe på nordfronten.

Emma skrek vilt av smärta när hon åter såg honom. Vacker var han sannerligen inte. Det klär ju inte en människa med träben och träarm. Den vänstra sidan av hans ansikte hade lappats samman med hud från det amputerade benet; men man hade inte kunnat sätta på ett annat öra i stället för det som offerats på fosterlandets altare, och ett djupt hack i käken såg inte bra ut.

Men när han hörde Emmas förtvivlade skrik var det som om något inom honom vaknade. Hans stela ansiktsdrag blevo rörliga, hans blick fångade med ett hennes ansikte, något brast inom honom, och det gjorde ont, mycket ont; men efteråt lindrade det så härligt i hans sinne, och han grät — för första gången under dessa hemska år!

Emma låg det mesta av natten på knä för Sankt Pirminus. Dagen därpå gick hon till prästen, som ordnade det hela för henne. Och ett halvt år senare gifte hon sig med Karl. Hon lade ett helt, kanske långt livs bördor på sig; ty hon insåg, att det naturligtvis var hon, som kom att bära dem; men hon visste vad hon gjorde, för så vitt åtminstone! Hon kunde i alla händelser icke handla annorlunda. Ty det hade väl varit olyckans hemska avsikt!

*Ni som mötas några korta stunder,
barn av samma jord och samma under,
på vår levnads stormomflutna näs!
Skulle kärlekslöst ni gå och kalla?
Samma ensamhet oss väntar alla,
samma sorgsna sus på gravens gräs.*

Verner von Heidenstam.

Emma skrek till av smärta, när hon återsåg honom. — — — Det klär ju inte en människa med träben och träarm. — — —

Ett folkbildnings-jubileum.

”Landet med de tusen studiecirkarna” — det mottot präglade en gång John Landquist, när han lät sin tanke stanna inför det mäktiga kulturarbete, som de svenska studiecirkarna utföra. Vill man i några få ord gripa det karakteristiska i svenskt folkbildningsarbete, så torde också Landquists ord här ovan ge den sannaste bilden. Det vore frestande att anföra några siffror för att belysa den kvantitativa betydelsen av denna verksamhet. Men det gäller om sådana siffror, att de endast ge en mycket otydlig bild av den verklighet man med dem vill fånga. Alla de samhällen, som genom en ”studiecirkelväckelse” fått en helt annan ungdom, alla de människor, vilkas liv tack vare studiecirkarna blivit en nyans rikare, allt sådant kan statistikens torra och intetsägande siffror ej återgiva.

När denna studiecirkelverksamhet knöts an till den i vårt land högt utvecklade korrespondensundervisningen, togs ett steg framåt på folkbildningens väg och ökades dennas möjligheter i en grad, som kanske ännu icke riktigt uppskattats till sin fulla betydelse. Det var Kooperativa förbundet och framför allt ledaren för dess studieavdelning och korrespondensinstitut, rektor H. Elldin, som hade förtjänsten av detta nya skott på folkbildningens träd. Redan tidigare hade dock uppslaget diskussionsvis framkastats av redaktör Axel Gjörës. Tack vare denna nya anordning var det möjligt att komplettera meningsutbytet i cirkeln, vilket är det mest värdefulla i detta arbete, med ett samtal med läraren, som för såvitt det är möjligt i denna ofullkomliga värld, fick slita alla olösta tvister.

Då K. F:s institut i dagarna kan se tillbaka på en tioårig verksamhet, kan det måhända vara motiverat att ge våra läsare en bild av det arbete, som institutet under de gångna åren utfört.

Vår gård. (Den ena byggnaden.)

Det var den 1 februari 1919, som K. F:s studieavdelning sände ut det första undervisningsbrevet i den första kursen i bokföreläsning. Starten var nog så blygsam. Rektor Elldin har berättat oss, att rörelsen ej var större, än att han själv kunde sköta hela arbetet, skriva ut registerkort och adresserna för hand och klistra igen kuverten. Det gick emellertid raskt framåt, och vid årets slut hade det nystartade institutet 1,643 elever. 1921 startades ytterligare trenne kurser i svenska språket, kommunalkunskap och bankkänedom. År 1922 började institutet med ett ämne, som intet annat institut förut vågat sig på, nämligen nationalekonomi. Det var naturligtvis ett äventyr att anordna korrespondensundervisning i ett ämne, som kräver så mycket eget, självständigt tänkande. Men försöket slog synnerligen väl ut. Framför allt fick institutet röna en smickrande uppmärksamhet från pressens sida för detta nya initiativ. Nämnas kan också, att undervisningen i nationalekonomi begagnats av personer i de mest skilda ställningar, direktörer, läroverksadjunkter, arbetare och jordbrukare. Sedan ha kursernas antal

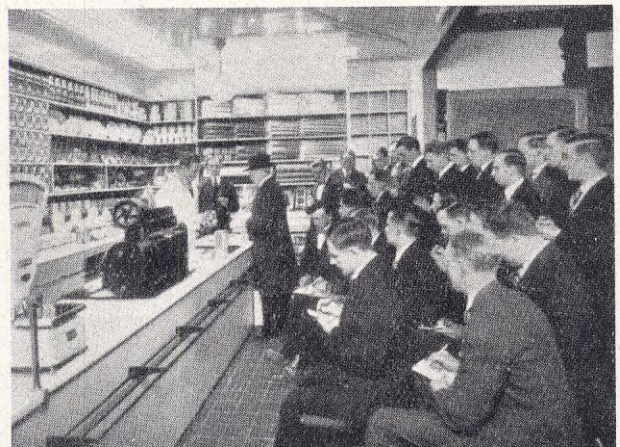
vuxit undan för undan. Av särskilt intresse att nämna äro kurserna i alkoholfrågan, litteraturhistoria samt kursen för talare och mötesledare, som blivit mycket anlitade.

Vi nämnde ovan, att institutet speciellt inriktat sig på studiecirkelnas behov. För studiecirkelnas finnas särskilda studieanvisningar, som mycket noggrant ansluta sig till undervisningsbrevet, framhålla, vad som är väsentligt, och påpeka svåra punkter, som speciellt behöva diskuteras igenom av cirkeln. Det är ganska klart, att en sådan anordning skulle komma att bli till största nytta för cirkeln, särskilt på landsbygden, där svårigheten att skaffa lärare ofta betytt ett avsevärt avbräck för studiecirkelverksamheten. Också har denna gren av verksamheten blivit en verklig succés.

Emellertid ha icke endast studiecirkelnas begagnat sig av institutets möjligheter. Även många enskilda ha under årens lopp fördjupat sina kunskaper med tillhjälp av K. F:s kurser. Denna gren av institutets verksamhet får nog i betydelse skattas något högre än cirkelverksamheten, då ju en-

Interiör från ett av elevrummen.

Lektion förenad med praktisk övning.

Obs! För klubbstyrelserna att beakta!

Fem stycken betydelsefulla cirkulär ha utsänts till avdelningsstyrelserna från V. U. Var och ett fordrar ingående behandling.

*

Broschyren "Aktuella spörsmål på släktlivets område", som Kvinnoförbundet utgav föregående år, har nu genom de kvinnliga ledamöternas motioner i dessa frågor i riksdagen blivit särdeles värdefull. I den skriver prof. Hj. Forssner *Om fosterfördrivning ur medicinsk och social synpunkt*, professor Alfred Petrén i *Steriliseringsfrågan*, d:r Alma Sundqvist under rubrik: *Är preventivlagen ett hinder för sund sexuell upplysning?* och hovrättsrådet Viktor Petrén: *Kravet på revision av preventivlagen har fullgoda skäl för sig.*

Det är en broschyr, som bör säljas till den stora allmänheten.

Priset är endast 30 öre. Varenda klubb måste taga upp frågan om denna broschyrs spridning. V. U. planerar för tryckning av ny upplaga.

I första hand bör den dock läsas av medlemmarna och diskuteras på klubbmötena, liksom också motionen.

Rekvisitioner ställas till Kvinnoförbundets expedition.

*

Då vi nu ingått i ett nytt år, hop-

skilda studier i regel lämna bättre resultat än studier i grupp.

Under många år voro K. F:s studieavdelning och korrespondensinstitut inrymda i K. F:s stora fastighet vid Stadsgården i Stockholm. Men redan tidigt började förbundets studieledning söka efter en plats, där de av K. F. anordnade muntliga kurserna, som hittills ambulerat över hela landet, kunde få en mera stadigvarande hemvist. 1924 kom tillfället, då K. F. förvärvade ett större jordområde vid Baggensfjärden ute i Saltsjöbaden. Till "Vår gård", såsom studiehemmet kallades, förflyttades nu korrespondensinstitutet tillsammans med den övriga studieavdelningen.

Valet kunde knappast gjorts lyckligare. Vår gård ligger tillräckligt långt från Stockholm (18 km.) för att kunna ge den ro och koncentration, som studier fordra, men tillräckligt nära (en halv timmes resa) för att kunna tillgodogöra sig de impulser, som påstås utgå från kungl. huvudstaden.

pas vi att samtidigt med revision av räkenskaperna alla handlingar, såsom cirkulär, skrivelser och utprop m. m., som kommit till styrelsen, ordnas och arkiveras, dock så att de äro lättillgängliga.

Vi ha visst förut påpekat nödvändigheten av att ordf. erhåller ordentliga pärmar för förvaring av inkomna och behandlade skrivelser, cirkulär etc. För nya klubbar vilja vi påpeka nödvändigheten härav.

*

Som *Morgonbris* februarinumner fått en strykande åtgång, hemställs till kommissionärerna, som ha exemplar kvar, att omedelbart insända dem till expeditionen. För dessa får naturligtvis avräkning göras vid likviden.

*

Avdelningsstyrelser!

Kvinnodagen måste bli en värdefull agitationsdag. Många arbetarkvinnor måste värvas till medlemmar.

*

Affischerna för kvinnodagen äro stiliga. Rekvirera!

*

Kassörer och kommissionärer kom ihåg att alla penningförsändelser inbetalas för *Morgonbris* till postgiro n:r 501 97.

Förbundet går framåt.

Inom distrikten tycks en sjudande arbetslust vara rådande, vilket med glädje noteras. Under de senaste veckorna ha nya klubbar bildats både i Östergötland och Hälsingland. Vadstena, Mantorp, Hybo, Ljusdal, Forsa och Delsbo äro platserna för de nya landvinningarna.

Hoppas Kvinnodagen ger oss många nya medlemmar!

Morgonbris röner också större efterfrågan. Den höjning av upplagan, som skett redan i år, hoppas vi fortsätter i ännu raoskare takt. Tidningen har i år ingått i sitt 25:te utgivningsår och således uppnått en ganska respektabel ålder. Må vi fira 25-åringen med att låta den bli känd i allt större kretsar av arbetarkvinnor. Sprid *Morgonbris* i massupplaga på kvinnodagen.

Från A. B. F.

Redogörelse för arbetsfredskonferensen i Stockholm föreligger nu i tryck. För att bereda intresserade i cirklar, bibliotek och lokalavdelningar att för nedsatt pris erhålla detta arbete har A. B. F:s byrå gått i författning att ett antal ex. ställs till deras förfogande och kan erhållas för 50 öre plus porto. Rekvisitionen insändes snarast till A. B. F:s centralbyrå, Barnhusgatan 16, Stockholm.

*

Centralbyrån påminner om rapporteringen. Det är av vikt för de anslagsgivande institutionerna att se hur studiearbetet bedrivs, vilket de ta hänsyn till då de skola lämna ekonomiskt stöd. Alltså rapportera.

*

Skådebanan förmedlar medverkande vid fester, sångare, recitatörer och musiker.

Tillskriv *Skådebanan*, Drottninggat. 88, Stockholm, och ni erhåller alla erforderliga upplysningar kostnadsfritt.

*

En praktisk anordning är den samlingspärm för alla studieplaner som A. B. F. tillhandahåller. Priset är 5: 50 med en uppsättning studieplaner. Rekvirera.

*

Prenumerera på *Bokstugan!*

Broschyerna:

Den nationalekonomiska betydelsen av kvinnornas förvärvsarbete av Getrud Hansson och Mödrarlön av Ella Ancker, komma att i nästa nummer recenseras.

Karl Marx eller Henrik de Man, Arthur Engbergs kritiska artiklar till de Mans stora arbete, Socialismens psykologi, har nu utkommit i bokform och erhålles i bokhandeln och från Tidens förlag. Pris 1: 50.

Uppfinningarnas makt — krigsbefrielse — fredsförsäkring är titeln på ett inlägg i fredsfrågan av den på detta område kända skriftställarinnan Lotten Scholander. Tidens förlag i distribution. Pris 2 kr.

Ragnar Jändel, Vägledare. Femte upplagan. Tidens förlag. Pris 3: 75.

Elin Johansson, Åmål, 50 år.

Vår kamrat Elin Johansson fyllde 50 år den 3 februari. I tidig morgonstund uppvaktades jubilaren av släktingar, grannar och kamrater. Värdefulla gåvor och vackra blommor överlämnades och från barnen i Amerika kom en penningssumma. Utav kvinnoklubben, vars medlemmar talrikt infunno sig med sin ordf. i spetsen, som i några ord berörde dagens betydelse samt 50-åringens värde för oss och vår känsla, som vi synbart vilja visa, och överräckte därpå en vacker kristallskål samt blommor. Vid samma tillfälle uppvaktade henne kvinnoklubbens sångkör och ungdomsklubbens musikkår. Under dagens lopp anlände från släkt och vänner en mängd telegram och blommor. På aftonen var den trängre kretsen inbjuden till supé i jubilarens trevliga hem, där tal och lyckönskningar av-

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Kristianstad.

Kristianstads soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte 8 jan. 1929. Den avgående styrelsen omvaldes enhälligt och består av: Märta Lövenberg, ordf., Augusta Gustafsson, kassör, Anna Skoog, sekr., Ester Persson och Betty Palm.

Under året ha hållits 12 möten och lika många styrelsesammanträden. Klubben har tillsammans med arbetarekom. anordnat en julfest. I Kristianstads tryckerifören. har kl. varit representerad med ett omb. Klubben har under året ingått i distriktet. I årets 1:sta majdemonstration har kl. deltagit ävensom försålt tidn. Morgonbris. Klubben har haft en stipendiat vid Vilans

löste varandra och feststämningen var synnerligen angenäm.

Vår kamrat är livligt intresserad av kvinnorörelsen och har tillhört klubben i många år och är sällan borta från något möte. För studiearbetet har hon även stort intresse. För hennes outtröttliga arbete, sega energi samt goda kamratskap säga vi: Kamrat! Du följes i fortsättningen av våra lyckönskningar om en ljus och lång levnadsbana!

M. W—t.

folkhögskola. En del medl. ha besökt soc.-dem. kvinnors skånedag i Malmö. Föredrag har tillsammans med andra kvinnoföreningar anordnats. I höstens valarbete har kl. deltagit ävensom i insamlingen till valfonden. För att i någon mån stärka kl. kassa har under hösten anordnats en handarbetsauktion, som gav gott resultat. En studiecirkel i talare och mötesledarekurs har under hösten bildats. Cirkeln har av klubben erhållit ett anslag av 24 kr. På mötena ha förekommit diskussion, sång och uppläsning. Fyra medlemmar ha under året ingått i klubben.

Klubben firade sitt 10-årsjubileum med en trevlig fest den 12 jan. d. å. Till densamma hade inbjudits arbetarekommunens styrelse, soc.-dem. för. o. ungdomsklubben. Fru Martha Larsson från Malmö höll därvid ett mycket intressant föredrag om "partiets uppgifter". Programmet upptog för övrigt tal, musik, sång, uppläsning, deklamation och kaffedrickning. Festen var mycket lyckad och glädjen och belåtenheten allmän.

En hälsning till klubbarna landet runt.

M. L.

Från Kristinehamn.

Vårt klubbarbete här bedrivs ungefärligen efter de riktlinjer som äro normerade för vårt förbunds avd. å alla andra orter. Med aktuellt föreningsarbete i dess skiftande uppgifter. Vi ha en för varje möte vald programkommitté, som svarar för den intellektuella och underhållande delen av programmen. En kaffekommitté ordnar om den materiella förplägnaden på trevligt sätt — och billigt! För kassaförstärkning bruka vi ibland anordna små "dragningar" å av medl. förfärdigade, skänkta arbeten. Tid

Hemmets ekonomi

tillvaratages bäst
genom inköp i

KOOPERATIVA BUTIKER.

julen företogs insamling å kontanter och natura varor för utdeln. till behövande. Klubben röner stor förståelse i detta arbete av både affärsmännen och allmänheten.

Samarbetet med arb.-kom. är det bästa. Kl. är representerad i olika kommunala och sociala institutioner. Vid höstens valrörelse gjorde kl. god insats i valarbetet.

Vår värderade distr.-ordf., fru Alma Norsell, brukar besöka oss ibland och bidrager såväl med sakrika föredrag som med inlägg i olika frågor. Genom sitt uppträdande har hon gjort sig mycket avhållen i klubben. Hållna kamratmöten ha varit stimulerande i arbetet. Må vår rörelse växa sig allt starkare!
L. N.

Från Tidaholm.

Tidaholms soc.-dem. kvinnoklubb hade den 21 jan. årsmöte. Klubben startades i mars 1928 på initiativ av fru Agnes Söderquist, Västerås, och fick vid sitt första sammanträde 12 medlemmar. Framgången har till synes varit mycket obetydlig. Vid års slutet var medlemsnumerären nämligen ej större än 14. Det är dock för mycket att påräkna några lysande resultat efter icke ens ett års arbete. Hittills har största viken lagts vid den inre stabiliseringen, och i detta avseende har åtskilligt vunnits. Framgången kan icke endast mätas i siffror. De medlemmar, klubben nu har, äro samtliga livligt intresserade och varmt hängivna socialdemokratins idéer. Klubben i sin helhet kan, vad intresset beträffar, liknas vid den "kärntrupp", övriga föreningar bruka ha i ledningen. Kamratskapet är gott, och arbetet bedrivs med liv och lust.

Till styrelse för 1929 valdes: Karolina Persson, ordf., Tyra Johansson, sekr. och korrespondent, Anna Wibom, kassör, Greta Samuelsson, v. ordf., Ellen Karlsson, v. sekr. Till kommissionär för Morgonbris utsågs Greta Samuelsson.

Efter mötesförhandlingarna vidtog ett gemyttligt samkväm.
Ref.

Från Storfors.

Årsmöte med Storfors soc.-dem. kvinnoklubb hölls den 20 jan. d. å. Medlemsantalet vid årets början 52. Styrelse 1929: Sofia Lundell, ordf. o. korresp. sekr., Hulda Krantz, v. ordf., Elin Hillig, sekr., Anna Norgren, v. sekr., Karin Karlsson, kassör. Till kommissionär omvaldes Agnes Torpfelt. Morgonbris har sålts i 710 ex. Klubben har talrikt deltagit i 1 majdemonstrationen, liksom även livligt i höstens riksdagsmannaval. På kamratmöte i Munkfors voro en stor del av klubbens medlemmar närvarande. Ett valagitationsföredrag av fru Gulli Bergman, Stockholm, har av klubben bekostats. Till föreläsningföreningen på platsen har lämnats 20 kr. samt 15 kr. till en sjuk kamrat. Klubben har gjort utflykt till ålderdomshemmet samt bjudit pensionärerna på kaffe. Klubben har deltagit i en familjefest gemensamt med arbetarekommunen och ungdomsklubben.

Må det nya året bliva till ännu större intresse och mera livligt deltagande i vårt gemensamma arbete.
S. L.

Från Karlsdals bruk.

Årsmöte med Karlsdals soc.-dem. kvinnokl. hölls den 10 jan. d. å. Under året ha hållits 11 möten. Föredrag ha hållits av fru Malin Bennet och fru Ruth Gustafson över olika frågor rörande höstens val, vari klubben deltagit dels genom agitation och med ekonom. bidrag. Fester ha under året hållits dels som julfest för brukets barn dels ock tillsammans med arb.-kom. och soc.-dem. ungdomskl. för inbringande av medel till valagitationen. Klubben har representerat med ombud vid distriktskonferensen i Örebro liksom vid krets möten som hållits. Samarbetet med arb.-kom. och ungdomskl. har varit gott. Följande frågor ha diskuterats: Kooperationen, Tandvården i skolorna samt inkomma cirkulär behandlats. 2 syföreningsauktioner ha hållits med god behållning. Ekonomisk hjälp åt flera sjuka kamrater har givits dels genom insamling, dels genom anslag ur kassan.

Under årsmötet, som präglades av bästa stämning, diskuterades änyo Kooperationen på platsen. Efter diverse val avslutades det välbesökta mötet med sjungande av Stridssång samt önskan om klubbens stabilisering. Hälsning till klubbarna landet runt.
—d.

Från Furulund.

Furulunds soc.-dem. kvinnokl. höll sitt första ord. möte 15 jan. d. å. Styrelsen har konstituerat sig sålunda: Ordf. o. korresp. sekr. fru Ingeborg Jönsson, kassör fru Johanna Friberg, sekr. fru Marta Hansson, v. sekr. fru Kristina Fristedt, v. ordf. fru Anna Klang. Klubben har under året hållit 12 ord. möten, 11 symöten samt 5 extra möten. Klubben bestod vid årets slut av 42 medlemmar, 8 nya medlemmar ha ingått under året. Klubben har varit representerad vid distriktskonferensen i Malmö. En medlem har besökt upplysningskursen på Vilans folkhögskola. Vidare har klubben 2 representanter i fullmäktige, 1 i skolrådet, 1 i barnavårdsnämnden, 2 i pensionsnämnden, 2 i A. B. F:s representantskap, 2 i sagostundsstyrelsen. Att representera klubben vid Koop. handelsföreningens möte har klubben utsett ett ombud, vid Fastighetsföreningen Folkets hus möte 1 ombud. En kommitté har under året tillsatts att besöka sjuka medlemmar. För att stärka klubbens kassa har anordnats en sommarfest gemensamt med övriga organisationer på platsen med en behållning av 107 kr. Klubben har anordnat en fastlagsfest med auktion på syföreningens alster, vars behållning, 200 kr., skänkts till Folkets hus. Följande anslag ha beviljats under året: Distriktets stipendieblomma 5 kr., arbetslöshetsföreningen 30 kr., sagostunden 25 kr., valfonden 10 kr. samt 10 kr. till 50 ex. för Morgonbris, som utdelats gratis under valagitationen, 5

glatt prat om mat

hör man i de familjer, som
köpa i

Konsum

Billiga och sunda varor i
sunda butiker.

kr. till en basar, vidare har klubben skänkt 2 medlemmar tillsammans 35 kr.

Klubben har deltagit i 1 majdemonstrationen med fana. Under valagitationen, som klubben bedrivit tillsammans med arbetarekommunen, har föredrag hållits av fru Agda Östlund, Stockholm. Av Morgonbris har under året sålts 505 exemplar. Klubbens inkomster och utgifter balansera på kr. 1,025: 05.

Mötena ha varit väl besökta och samarbetet det bästa, men ännu stå många arbetarkvinnor utanför vår förening och all organisation, därför uttala vi den förhoppningen då vi gå ett nytt arbetsår till mötes, att varje arbetets kvinna mätte vakna upp och sluta sig till den soc.-dem. kvinnörörelsen.

Klubben beslöt att med tacksamhet mottaga inbjudan till kamratmötet i Malmö den 9—10 februari och skulle de som ämna deltaga anmäla sig innan den 28 januari. Efter förhandlingarna bjöd klubben de närvarande på kaffe.
I. J.

Alla för arbetarrörelsen intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings-

rörelsen.

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

Ni behöver pengar

för att förverkliga de flesta av
edra planer och önskingar.

Ni får 1,000 kronor

genom att varje vecka under
fem år sätta in 3 à 4 kronor
- - på er postsparbanksbok. - -

Det lönar sig att spara regelbundet och *Postsparbanken* är den bekvämaste och säkraste sparkassan.
Ränta 4 proc.

Från Lysekil.

Lysekils soc.-dem. kvinnoklubb firade sin 20-åriga tillvaro med ett trevligt samkväm den 17 november 1928.

I ett kort anförande genomgick ordf. klubbens arbete under de gångna åren. Klubben har utfört ett målmedvetet och gagneligt arbete bland annat för kvinnornas politiska rösträtt. Bedrivit agitation för partiet medelst försäljning av Morgonbris samt föredrag. För kooperationen har klubben arbetat efter förmåga.

Sedan år 1910 är klubben ansluten till arbetarekommunen på platsen samt har andelar i Folkets husföreningen.

Klubben har gjort välgörenhetsfester och även ur kassan skänkt penningar till beklädnad av fattiga barn samt haft ute bidragslistor till behövande. Till valfonden har klubben även skänkt medel.

Men som klubben är liten är det ej mycket att skriva om Lysekils soc.-dem. kvinnoklubb.

Med hälsning till hela landets kvinnoklubbar.

Ordf.

Från Mörsil.

Mörsils soc.-dem. kvinnoklubb hade 4 febr. årsmöte. Klubbens räkenskaper ha balanserat på 624 kr. Medlemsantalet har under året ökat med 12 och var vid årsskiftet 27.

Styrelse 1929: Ordf. Ida Lundberg, v. ordf. Lena Liljeberg, kassör Emma Färnström, sekr. Märta Lindholm, v. sekr. Erika Jonsson.

Efter mötesförhandlingarnas slut undfångades deltagarna med kaffe och musik.

Ref.

Från Stockvik.

Stockviks soc.-dem. kvinnoklubb höll 21 jan. årsmöte, till vilket platsens ungdomsklubb samt övriga partivänner inbjudits.

Under året ha hållits 16 möten, 1 kamratmöte, då hr Carl Nordlander talade om studiearbetet, 2 agitativmöten med fru Anna Ågren och fru Disa Västberg som talare. Fru Hulda Skoglund, Essvik, har talat om Skolreformen.

En del anslag ha beviljats, däribland till

Bildningsfonden. Några kamrater ha även hjälpts genom cirkulerande listor o. d. En medl. har avgått med döden och fyra på egen begäran. 13 nya ha anslutit sig till klubben, som räknar vid årets slut 46 medl. Morgonbris har sålts med 320 ex.

Styrelse för 1929: Ida Thunberg, ordf., Beda Boman, kassör, Tea Lindfors, sekr., Helen Ohlsson och Thyra Thunberg. Till ref. och kommissionär för Morgonbris valdes Hanna Strömquist.

Mötet, som var talrikt besökt, omväxlade med sång och musik samt en revy, där många av klubbens medlemmar voro representerade.

Det nya året tycks för oss börja ganska ljusst, varför vi hoppas det må hava stora framgångar för den soc.-dem. kvinnorörelsen i sitt sköte.

Hälsningar till klubbar landet runt.

H. S.

Från Ämål.

Ämåls soc.-dem. kvinnoklubb höll den 12 febr. årsmöte. Klubbens kassa har under

året balanserat på 821 kr. Medlemsantal vid årets slut 60. Av 'Bris' har under året sålts 900 ex. Klubben har haft 11 ordinarie möten och styrelsen 14 sammanträden. Genom ombud har klubben representerats vid partikongressen i Stockholm, distriktskonferensen i Göteborg, partikonferensen i Trollhättan, valledarkonferensen i Alingsås och kvinnokursen i Göteborg. En sångcirkel arbetar inom klubben, ävenså en studiecirkel i skönlitteratur med 17 medl. I valkampanjen deltog de flesta klubbisterna med liv och lust. Affischer och valbroschyrer spredos i tusental och av Morgonbris' valnummer såldes 210 ex. Vi våga anse vår insats i detta arbete som ganska god. Flera stora kommunala frågor ha av klubben diskuterats, bl. a. frågan om kommunalt förlossningsrum, fri tandvård åt skolungdomen samt bostadsfrågan. Den första frågan återstår ännu att lösa. Ang. tandvården har vår begäran hos skolstyrelsen om utredning resulterat i, att det årliga anslaget för skoltandvård av styrelsen avsevärt ökat, men hoppas vi att det så småningom blir helt fri tandvård för all vår skolungdom. Bostadsfrågan har diskuterats enskilt och tillsammans med Arbetarekommunen, och hoppas alla av saken intresserade att frågan snart får sin lösning. Styrelsen består för kommande arbetsår av följande kamrater: Bertha Lindquist, Maja Wolstedt, Anna Hällander, Agnes Larsson och Karin Andersson. I de flesta befattningar inom klubben omvaldes de avgående. Till litteraturkommitté valdes fruarna Hulda Käller och Anna Halling, i programkommittén invaldes fruarna Stina Törnblom, Elin Johansson och Anna Halling. Som referent utsågs Karin Andersson med Maja Wolstedt som ersättare. Med kamrathälsning landet runt.

K. A—n.

Från Essvik.

Essvik-Nyhamns soc.-dem. kvinnoklubb hade årsmöte den 4 febr. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 334:—. Under året ha hållits 17 möten, 1 kamratmöte, 2 offentliga samt syföreningens fest. Morgonbris har sålts i 650 ex. I valagitationen har klubben nedlagt ett gott arbete samt även vid prenumerationsanskaffning av arbetarepressen. Föredrag ha hållits av flera talare, däribland pastor Dahlberg, ämne: Kristus och arbetarerörelsen. Klubben har motionerat inom kommunen om yrkesutbildad undervisning i fortsättningsskolan för flickor och till kvinnokongressen om ändring i bestämmelserna angående bildningsfonder, båda med nöjsamt resultat. Aktuella frågor, såsom omorganisationsfrågan m. fl., ha diskuterats. Styrelse år 1929: Betta Englund, ordf., Hulda Skoglund, v. ordf. och korresp., Beda Larsson, sekr., Fina Berglund, bitr. sekr., och Anny Grelsson, kassör. Kommissionär för Morgonbris: Cecilie Magnusson. Mötet präglades av bästa stämning, som bådär gott för det nya arbetsåret.

A. G.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U. P. A.
STOCKHOLM

Ärade husmödrar!

Köp Edra linnevaror och handdukar

hos

Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

På avbetalning
Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

Från Fagervik.

Fagerviks soc.-dem. kvinnoklubb har hållit årsmöte under januari. Inkomster och utgifter under året ha balanserat å 612 kr. Under året ha hållits 19 möten samt 2 sommarfester. Klubben har under året haft föredrag av olika talare, såsom fruarna Hulda Skoglund, Anna Åberg, Disa Västberg, Ester Arfström samt hr Rob. Andersson. Av Morgonbris har försålts 385 ex. Klubben hade vid årets slut 46 godkända medlemmar. Styrelse för 1929: Ordf. Elise Thunfors, sekr. Lissy Bergsten, kassör Anna Hedström, Ida Hermansson och Stina Sörensson. Till ombud vid N. S:s stämma valdes Elise Thunfors och till distriktskonferensen Lilly Bergsten och Jenny Dahlström, till koop. handelsföreningen Elfrida Norlin, till A. B. F. Ida Hermansson samt till Bergeforsens Folkets park Elsa Olsson och Elise Thunfors. Sedan klubben bjudit medlemmarna på kaffe avslutades det alltigenom trevliga mötet med Internationalen.

Ref.

Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri
FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

Från Järna.

Järna soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 13 februari. Klubben har under året hållit 11 ord. möten. Medlemsantalet var vid årets slut 14. Av Morgonbris har försålts 223 ex. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på kr. 326:96. Klubben är representerad med en ledamot i fattigvårdsstyrelsen och en ledamot i kommunalfullmäktige. Klubben har varit representerad med ett ombud vid distriktskonferensen samt vid kamratmötet i Stockholm. Till styrelse för året omvaldes: Viktoria Karlsson, Helga Eriksson, Jenny Pettersson och Maria Nilsson samt nyvaldes Lisa Stark. Till kommissionär omvaldes Maria Nilsson.

Ref.

Läs Morgonbris annonser.

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från
**Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-
gatan 71, Stockholm.** Tel. N. 116 74. 4 1/2
kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.)
(Åberopa denna tidning.)

BARNENS ANTAL

i en familj är av vital betydelse för ekonomin. Upplysningsböcker, prislista m. m. erhållas gratis mot 45 öres porto. Privat av-sändarenamn, om så begäres.

Nils Adamsson,

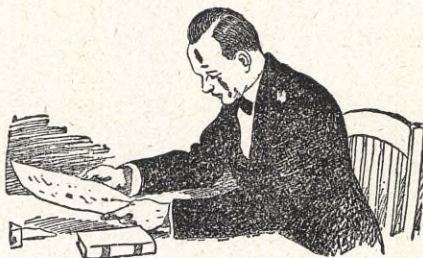
Jakobsgatan 22, Stockholm I.

**Kvinnan motarbetar
sitt eget bästa**

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Huvudkontorets adress:
Munkbron 17, STOCKHOLM.

STUDIEHANDBOK 1928 — 19:de LÄSÅRET

**Den stora N. K. I.-skolan
står öppen för Er!**

Ni kan börja nu!

Ni behöver inga förkunskaper och kan sitta hemma och studera. Ingen dyrbar vistelse vid skola på annan ort, inga kostsamma läroböcker, inga slöa kamrater som hindra Er — Ni läser på egen hand, men har ändå hela tiden en stor skola, med alla dess resurser, bakom Er. Den leder Edra studier, rättar Edra uppgifter, stöder och uppmuntrar Er på alla sätt, och Ni känner Er aldrig ensam. Den nya N. K. I.-metoden är en idealisk studieform — just den rätta för dem som vilja komma fort fram. — Begär i dag vår stora studiehandbok, som närmare beskriver N. K. I.-metodens ca 300 olika kurser inom de mest skilda områden.

STOR HANDBOK GRATIS!

Till **NORÉNS KORRESPONDENSINSTITUT**,
Kegeментsgatan 12 **N. K. I.** MALMÖ.

Sänd mig gratis Eder stora Studiehandbok och närmare upplysningar om N. K. I.-metoden.

Namn:

Adress: MRB. 29.

ATELIER HERTHA

utför konstnärliga arbeten i läderplastik, lämpliga till presenter, såsom Skrivunderlägg och Portföljer, Plånböcker, Bok- och Telegramparmar, Damväskor m. m.
DROTTNINGGATAN 88 B STOCKHOLM - Tel. Norr 30 36. *Blever emottages även.*

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Från Munkfors.

Munkfors soc.-dem. kvinnoklubb hade 14 jan. årsmöte. Under året ha hållits 12 ord. möten samt lika många styrelsesammanträden. Vid årskonferensen, som hölls i Stor-fors, var klubben representerad med 2 ombud, vid förbundskongressen i Stockholm med 1 samt vid distriktskonferensen i Karlstad med 1 ombud. Ett föredrag har hållits av fru Gulli Bergman över ämnet: Kvinnorna inför valen. Inom klubben arbetar en studiecirkel i ämnet Socialismen. Av Morgonbris har försålts 510 ex. Under året ha 3 nya medlemmar gått in och utgör medlems-siffran vid årets slut 38. Styrelse 1929: Ordf. och korresp. Signe Karlqvist, sekr. Emma Olsson, kassör Elna Törnqvist, vice ordf. Glädiss Strandberg, och v. sekr. Beda Norrman. Till kommissionär för Morgonbris valdes Ida Nordqvist. Med hälsning till alla kamrater landet runt.

S. K—t.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1,
3 tr. Tel. Norr 288 86 Post-
giro nr 50196.

För annonsavdelningen:
Astrid Johansson, Upplands-
gatan 58 A. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1:50; lösnr 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsida 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförare: Gulli
Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g.
Tel. Norr 288 86. Postgiro 50197.

Stockholms stads och läns soc.-dem.
kvinno-distrikt.

Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grinds-
gatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Gerda
Bergstrand, Bromsten.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a män-
dagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs.! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Kontor i Stockholm:

Norrländsgatan 2,
Slussplan 1-3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Grundad 1865.

Barnhusgatan 16,
Odengatan 52.

Ⓣ

ARBETAR-BODENS
DAMEKIPERING
Holländaregatan 7
säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoftor.**
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Obs.! Ändrad lokal.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 1:a onsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Eriksson, S:t Eriksg. 47.
Tel. Kungsh. 12 44.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.! Ändrad lokal.

Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta torsdagen i månaden kl.
7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i
Stockholm

håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i
Studiehemmet, Drottninggatan 88, 1 tr.

Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen.
Ordf. Nelly Thüring, Barbro Stigsdotters-
vägen 112. Tel. Enskede 15 91.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram
2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Ordf. fru Anna Forss, Billesholms gruva.
Sekr. fru Ida Ludström, Ljungsgård, Bil-
lesholms gruva. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus
lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8
e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisd-
agen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8
e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fr. Anna Ekberg-Åkesson, Smeds-
torpsg. 28. Tel. 88 13. Korresp. sekr. fru
Matilda Pettersson, Östra Förstadsgatan
10 B. Tel. 106 40.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra mänd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Fol-
kets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet
i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Anna Eriesson, Folkets Hus. Tel.
2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje män-
dagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets
Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl.
7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.

Styrelsen.